Totu-i bine cînd se termină cu bine
PERSONAJELE
RfiGELE FRANŢEI
DUCELE FLORENŢEI
BF.RTRAM, conte de Roussil-lon
LAFEU, Lin nobil bătrîn
PÂROLLES, un însoţitor al lui BERTRAM
slujitori aJ contesei de RoussiUon
LOGOFĂTUL
CASEI LAVACHE, măscărici UN PAJ CONTESA DE ROUSSILLOtî,
mama lui Bertram HELENA, ci domniţă ocrotită
de contesă
O VĂDUVA din Florenţa DI ANA, fiica ei
NOBILI FRANCEZI, care slujesc împreună cu Bertram în războiul florentin *»■<..,....... (__
Nobili din suita regelui ; ofiţeri, soldaţi etc. (francezi şi florentini.)
Acţiunea se petrece la Roussîllon, Paris, Florenţa, Marsilia,,
VIOLENTA 1 vecine şi prietene MARIANA fale văduvei

ACTUL I

UO
SCENA1

RoussiUon. O sală în casa contesei de RoussiUon. Intră Bertram, contesa de RoussiUon, Helena şi Lafeu, toţi în doliu.

CONTESA
Lăsîndu-mi fiul să mă părăsească, mi-ngrop parcă al doilea bărbat.
BERTRAM
Iar eu, pîecînd, plîng, doamnă, înc-o dată moartea tatei ; dar nu mă pot împotrivi poruncii maiestăţii sale, şi, cum în paza lui acum rămas-arn, cu-atît mai mult îi sfnt supus.
LAFEU
în rege, doamnă, vei găsi un soţ, iar dumneata, un tată, domnul meu. E-atît de bun de felul, lui în orice^mpreju-rare, că nu -se poate să nu-şi ţină obiceiul şi faţă de dom-nia-ta, care ai atîtea merite, îneît îl vor stîrni să-şi dea pe faţă bunătatea, mai curînd decît să pară că-i duce lipsa, , eînd adevărul e că o are din belşug.
CONTESA
Putem avea nădejdi că-n scurtă vreme măria-sa ni ie-xsănătoşeste ?,
lll

LAFEU
S-a Vpâdat de medici, doamna mea ; căci. atîta vrema l< s-.[1]' dat pe mină. şi-a omorît timpul tot trăgînd aă-iJf\ vi tară alt folos din treaba asta; decît că timpul i-a - nădejdea.
CONTESA
Domnita asta a avut un tată — o, ,.a avut",, ce trist «ini * — un tată-a cărui iscusinţă mâi să ajungă-a fi la !•■■! cu cinstea lui de mare : căci, de-ar fi fost într-adevâr *l:,* fel, *in-* fi făcut să nu mai moară nimeni dintre oameni» şi moaru-a n-ar mai fi avut ce face, şi s-ar fi dus. de plictiseală, la plimbare. O. dac-ar fi să fie el. acum, spre marele folos ii' regelui, în viaţă î Cred c-ar aduce moartea bolii lui !
LAFEU *Ce* nuivu-avea cel despre ca roi vorba, doamnă ?
CONTESA
i-\ nume renumit în meseria lui, şi renumit pe dtvpi". cuv[r]((.;. : Gerard de Narbonne,.
LAFEU
E;,.i îtiir-ade\'ăr neîntrecut : l-am auzit mai ieri pe .su-vecti;i vorbind de el. ureîndu-l chiar în slăvi şi jelindu-l Putea ,--u mai trăiască mult şi bine. cu iscusinţa lui. dr-i. citeţ"[8] >*:'*» poale cu adevărat ştiinţa să învingă moartea,
F.EUTHALV1 'Out de ce boală-anume. domnul meu. pătimeşte regeir ?
I.AÎ'KU !»:•-<* bubă rea. seniore.
Acum aud întâia oară.
ti a
LAFEU
N-a? dori să se lăţească vorba ! Domniţa este fiica Iul jerard de Narbonne ? .
CONTESA
Unicul lui copil, mi-e dată-n grijă. Nădăjduiesc să ibâ-un viitor chiar pe măsura creşterii

ei bune ;, tot ce-i îtr-însa bun a moştenit, fapt care face ca darurile frumoase să fie şi mai de preţ încă ; pentru că, unde însuşirile , ese se-mbinâ cu un suflet întinat, sînt laudele pline de egrete, fiindcâ-atunci virtuţile-s sperjure ; pe cînd în ea v rtutea e înaltă de simplă ce-i ; şi-a moştenit deci cinstea» ţ.: bunătatea şi-a desăvîrşit-o.

LAFEU

Tot lăudtnd-o, doamnă,-o faci să plîngă.

CONTESA

PesU;n,i-i) fecioară lacrimile-s sarea ce poate face lauda gustoasă. îV'icic.înd de suflet nu i se apropie amintirea părintelui mort fără ca tirania durerii să nu-i ia din obraji orice urmă do viaţă. Sfirşeşte-odală, Helena, haide, isprăveşte '. Să nu se creadă că-ţi arăţi durerea mai mult decît

HELENA Mi-a răi durerea, da. dar o şi-ncerc !

LAFEU

-ffi'an.ifi cu măsură-i dreptul morţilor. Durerea fără frîu,,'
vră;i(.n:'i.>;i celor vii,

pONTKSA

ri*:

LAFEU

Ce tîlc să fie-n vorba asta ?

BERTRAM

Doamnă,
Dă-mi binecuvântarea ta !

f CONTESA

Domnul cu tine, Bertram ! Fie-ţi tatăl Model în toate ! Sîngele-ţi să tindă A te robi virtuţii ! Bunătatea Cu naşterea-ţi aleasă să se-mbine ! Pe toţi iubeşte-i, în puţini te-ncrede, Rău nimănui nu face ! Fă să-ţi simtă Duşmanul forţa fără să-l zdrobeşti ! Să-ţi ţii sub cheia vieţii tale-amicul ! Că taci să fii certat, nu că sporovăi ! Pe cap să-ţi verse cerul tot ce ruga-mi I-o smulge din ce-o vrea mai mult. Adio ! Drum bun, stăpîne !

E-un curtean necopt; Ţi-aşteaptă sfatul, domnul meu.

| LAFEU

S-aştepte Prea mult ce-i bun, nu-i chip, cel ce iubeşte I

CONTESA

Te aibă ceru-n pază ! Mergi cu bine Bertram !

(lese.)

BERTRAM *(către Helena)*

Ce-ţi poate gîndul plăsmui mai bun Să-ţi stea tot la picioare ! Mamei mele,

. Ocrotitoarea-ţj, **fii—i** mîngîiere,
Şi s-o respecţi !

LAFKU

Rânvîi cu bine, blinda mea domniţa ! Fii vrednică de cinstea părintească ! *(Ies Bertram* şi *Lafeu.)*

HELENA

De-ar fi doar asta ! Nu de tata-i vorba.
Şi-aceste lacrimi cinste-i fac mai **mult**
Decît acelea plînse pentru dînsul.
Cum arăta ? îl uit ! închipuirea
Mi-e plină doar de-un chip : de al lui Bertram,;
Sînt doborîtă, Viaţa-n jur se curmă
De pleacă Bertram ! Tot atît ar fi
Dac-aş iubi luceafărul şi-aş vrea
Să-l iau de soţ : atît e el de sus !

Am să mă mîngîi doar cu strălucirea-i
Stînd în lumina lui ; dar nu prin preajmă-i.
îmi chinui rîvna dragostei, spunîndu-mi :
O ciută, dată leului mireasă,
Jertfită-ar fi ! Să-l văd mereu, ce dulce,
Ce dureros era : să-i desenez
Sprînceana-n arc, ochiul de şoim, şi **părul**
Cîr'lionţat, pe. tabla inimii
Umplută de conturul feţei sale.
Dar a plecat ! Şi mintea-mi idolatră
Va să-i sfinţească urma. Cine vine ?
Cel care-l însoţeşte. îl iubesc
De asta. chiar **de-l** ştiu ce mincinos e.
Şi-l cred smintit de-a binelea, şi laş.
Căci nu-i cusur cu el să nu se-mpace !
§!■ când în vîntul rece-al cuminţenia" ',
Şi-arată hîrea de oţel virtutea, ■ ;
II?
115
îmi spun că prea adeseori vedem . Slujind deşertăciunii înţelepţii. ***(Intră** Parolles.)*
PAROLLES
Să trăieşti, crăiaso !
\ **HELENA**
Şi tu la fel, craiule !
PAROLLES
Da de unde ! Nu-s !
HELENA Nici eu !
PAROLLES Cugetai asupra virginităţii ?
r HELENA
întocmai ! Dumneata pari a fi soldat, Dă-mi voie, dar| să-ţi pun o întrebare : Bărbatul e duşmanul fecioriei *{ am* putea-o noi baricada să-i stea împotrivă ?
(; PAROLLES
; Ţinîndu-l afară !
HELENA
Dar el ne da asalt, şi fecioria noastră, oricît de vitejeşi s-ar purta, e totuşi prea slabă să se poată apăra, învaţă-iij vreun soi de-mpotrivire războinică.
PAROLLES
Nu se află nici unul ; bărbatul, :pus faţă-n'faţă cu voi vă va submina şi vă va face să săriţi în aer, să explod'
116
HELENA
! apără-ne fecioria de subminări şi explozii!
Şi nuri vreo tactică militară prin care fecioarele să-i poată
face pe bărbaţi să sară în aer ?
PAROLLES
O dată dobori tâ fecioria, bărbatul va explpda şi el, repede şi degrabă ! Numai că, tot provocîndu-l la explozii, prin spărtura de care sînteţi voi înşivă răspunzătoare, vă cade fortăreaţa ! Nu-i politic, în sistemul de echilibru al naturii, să-şi păstreze cineva fecioria. O virginitate pierdută înseamnă sporul raţional al omenirii ; şi nu s-a născut nici o fecioară pînă ce nu s-a pierdut o feciorie. Metalul din care eşti tu făcută e bun pentru turnat fecioare. Prin faptul că ţi-o pierzi o dată, fecioria poate fi reînnoită în alte zece exemplare ; dar dacă ţi-o păstrezi pe vecie, ţi-o pierzi pe vecie ; cu un aşa tovarăş de ghiaţă n-ai încotro î trebuie să-l dai de rîpă.
HELENA
Ara de gînd să-i mai ţiu un pic partea ; chiar de-ar fi

să mor, din pricina asta, fecioară.

PAROLLES

Mare lucru n-am ce-ţi spune-n privinţa asta ; e îm-iva legilor naturii ! A ţine partea fecioriei înseamnă
învinovăţeşti mama, care şi-a pierdut-o ca să te facă,. ă-ţi învinovăţeşti mama este cea mai sfruntată lipsă upunere ! Fecioria e un sinucigaş : cel care-şi pune iţui de gît e-o fecioară. Merită să nu-şi găsească loc un cimitir sfinţit, virginitatea asta, şi să fie-ngro-
la marginea drumului, ca o disperată care-a păcătuit striva firii. Fecioria face viermi, ca brînza, se roade ură pînă Ia urzeală şi moare fără să fi hrănit pe lume iva cledt propria ei burtă. Pe deasupra, virginitatea
e şi arjjăgoasă, trufaşă, trândavă, toată numai amor

.111.

DOI

să~"

Si

propriu, şi iubirea de sine e păcatul cel mai oprit de ea-J noane. Nu ţi-o păstră : nu-i de nici un folos şi ri--ai decît de pierdut cît n-o pierzi ; dă-o-ncolo ! în zece ani poat spori de zece ori. Crezi că-i de lepădat asemenea dobîndă ?| Şi nici capitalului n-are să-i fie prea rău ! Dă-o naibii] odată !

HELENA Cum am putea face ca s-o pierdem într-un chip plăcut

PAROLLES

Stai să mă gîndesc : trebuie să faci un lucru rău. Tr€ buie să-l placi pe cel care n-o place ! E o marfă care îş| pierde strălucirea stînd neîntrebuinţată. Cu cît o ţii mult, cu-atît îi scade preţul ; scoate-ţi-o la mezat cît ţi-mai cumpără cineva ; nu pierde sorocul ofertei. Ca curtean bătrîn, virginitatea umblă cu scufa-i demodat şi-i îmbrăcată scump, dar tot cu ce nu se mai poartă — li cruri ca broşa ori ca scobitoarea, la modă pe vremea bl nicii. De la o vreme, budincile şi ciorbele pe care le fierbe| au mai multă căutare decît obrajii voştri, iar fecioria voasj tră, îmbătrînita voastră feciorie, e ca una din perele noastr franţuzeşti, zbîrcite peste iarnă ; n-are nici o faţă, se ma| cină singură în pustiu şi, ce mai vorbă multă, nu-i dec o poamă uscată ! Fosta-i, lele, cînd ai fost, dar acur vorba aia : ce să-i faci, eşti o biată pară sfarogită : r poţi scoate ceva din ea ?

HELENA

Nu-i încă fecioria mea cum zici...
Stăpînul poate-avea iubiri o mie :
O mamă, o iubită, un prieten,
Un ideal, un căpitan, un duşman,
O călăuză,-un zeu, un suveran,
O trădătoare,-un sfetnic şi-o drăguţă ;
Umil orgoliu, mîndră umilinţă,

■' ::- '<i--! -M sfîşieri ce-s dulci,
-:- .): Mrnmp dezastru î E o lume /,,' '■. -;;r^a<>e> de-mprumut cuvinte "'lt p' :tifi?tL *Pe* care-n flecăreala-î
"'-!■ C jij.don le foloseşte '■;' li-mm-zeu să-l aibă-npază — ':'?.',, tJ >uu- Curtea e o şcoală,

PAROLLES Un ce ? Un ce ?.,,•

HELENA

...Pe care
Că
îi d.icesc. Păcat...

PAKOLLES

Ce e păcat ? HELENA are trup acest ,,muit ÎI doresc",
. «l»««a fi simţit. Noi, cei de jos •
Poi- lm restrîn?i de stele ia dorinţe, Cu-nnunrea lor puteam atunci KM IU- urmam pHetenii-arătînd
v dw ''' noi ascuns, şi niciodată
■^-tura^f mulţumiri.

(Intră un paj.)

lon>

PAJUL
Ies, stăpînul meu vă cheamă.
PAROLLEs
"Vl '" ' "Jl11.' li|1~m' amintesc de tine,
în
ÎN t
■l-n.dFla tine.
119
HELENA *Monsieur* Parolles, te-ai născut sub stea. bli
PAROLLES
Sub Marte. daeă-i vorba de mine ! HELENA
Sînt mai mult ca sigură că *sub* Marte !
PAROLLES
De ce sub Marte ?
HELENA
Atîta te-au ţinut războaiele la fund, că nu s€ po să nu te fi născut *sub* Marte.
PAROLLES Cînd Marte se afla în exaltare !
HELENA
Ba, mai degrabă, retrograd, cred eu./:
PAROLLES
De ce crezi asta ?
HELENA
De mult ce dai tot îndărăt cînd
PAROLLES
Âsta-i o strategie.
HELENA
Aşa se spune cînd .frica te îndeamnă să-ţi ppi pîek la adăpost; dar felul cum se-amestecă în curajul dor niei-tale frica face din ea virtutea cea mai de preţ, şi-place să văd oameni care ştiu să se descurce.
PAROLLES -
. Am atîţea de făcut, că n-am răgazul să-ţi răspund a pe loc ! Mă voi întoarce curtean ^desăvîrşit, şi şlej
120
pjea de bun curtean îţi poate sluji ţie, să te mai îustruieşît," şi astfel vei fi vrednică să poţi primi povaţa unui **curtean,**[1] înţelegînd ce sfat îţi dă. Căci altfel vei muri în nerecunoştinţa ta, şi ignoranţa te va nimici. Rămîi cu bine !■ Cînd ai *răgaz,* rosteşte-ţi rugăciunile. Cînd n-ai defel, adu-ţî aminte de prieteni. Fă-ţi rost de-un soţ ca oamenii, şi fi cu el ce-o face el cu tine ; deci, rămas bun !
(Iese.)
HELENA
Adesea, leacul căutat e-n tine Şi-l crezi în cerul ce, ursind destine, Ne dă cîmp liber faptei. înapoi Ne trage întunericul din noi. Ce forţă-mi urcă dragosiea pe creste De văd prin ea, dar ochiul nu-mi hrăneşi Ce-i depărtat de soartă firea face Să fie-apropiat şi să se-mpace. S-aştepte sorţi ciudate nu pot cei Ce-şi cîntăresc durerile-nde ei, Şi cred că ce n-a fost nu poate fi. Dar cine, meritînd, nu-şi cuceri Iubirea ? Boala regelui... Un glas îmi spune că nu-i joacă. Dar tot n-am să **raă** las. *(lese.)*
SCENA 2
Paris. O încăpere în palatul regelui. Trompete, 1 *Regele Franţei, cu scrisori, şi diferiţi curteni,*
REGELE
Se-nfruntă astăzi Siena şi Florenţa, Luptînd, cu tot atîţia sorţi de-a-nvlnge-n Războiul vitejesc ce-ncepe.
şa se spune !
ÎNTÎIUL NOBIL Sire,
REGELE
Foarte de crezut î Am şi primit aici o-nştiinţare
De-al nostru văr Austria-ntărită, Că florentinii vor \?eni să ceară La noi un ajutor. Şi scumpul nostru Prieten parc-ar vrea cumva ca noi
Să nu li-l dam,
iNTpUL NOBIL
Iubirea înţeleaptă Ce-arată-Austria înălţimii-tâle Ne-mpinge s-ascultăm.
REGELE

Ne-a dat răspunsul :
Resping Florenţa, chiar fără să-mi ceară ! Cu toate astea, cei ce vor să-neerce, Din oastea noastră, aerul Toscanei, Sînt liberi să se bată, de-orice parte !
AL DOILEA **NOBIL**
Grozavă şcoală-ar fi pentru oşteni Să tragă-n piepturi rumul bătăliei La care jinduiesc.
REGELE
Dar cine vine ? ***(Intră Bertram, Lafeu,şi** t-'a-rulles.)*
ÎNTtllil. N
E contele Roussillon, Bertram, doamne !
m
REGELE
Eşti, tinere, leit cum ţi-a fost tatăl :' Deschis la fire, mai curînd ciudat Decît prea aspru. Bine-alcătuit. De-ai moşteni tăria lui de înger ! Dar, bun-venit la curte-mi !
BERTRAM
Majestate, Iţi mulţumesc şi-ţi sînt supus plecat !
REGELE
Aş vrea să mai fiu azi voinic ca-n vremea
Cînd eu cu tatăl tău prieteneşte
Ne încercam destoinicia-n luptă !
Ce bun strateg şi căpitan ! Luat pildă
De cei mai vajnici ! N-a-nchinat reduta
Nici cînd hidoasa vîrstă, furişată
In preajmă-ne, ne-a măcinat puterea,
Mă mîngîie să pot vorbi de dînsul !
în tinereţe-avea acelaşi duh
Tăios, ca junii nobili de la curtea-mi ;
Dar ei, îi văd dînd zor cu zeflemeaua -
Pîn' ce se-ntoarce asupră-le deodată,
Şi nu-şi ascund sub haina cuviinţei,
Cum fac curtenii toţi, uşurătatea.
Mîndria lui, dispreţ, asprimi, acreală
Nu cuprindea. Iar de cumva erau,
I le stîrnea, zvîrlindu-i-le, cel'lalt.
Ceasornic, cinstea lui ştia clipita
Cînd cere-mprejurarea să vorbeşti
Şi cînd dă limba-ntîietate mîinii.
Pe cei de-un rang mai jos, purtarea lui,
Cînd s-apieca asupră-le,-i făcea
Să se mîndrească de umil ce~l văd
123
Şi de smerirea vorbelor cu care I
Ii preţuia ca pe egali. Ce om ! Model ar fi de dat acestor timpuri. Şi s-ar vădi, de l-am pricepe bine, Că dăm tot îndărăt.
BERTRAM |
Memoria lui,
Mai mult ca-n piatra de mormînt, e-n gîn Decît un epitaf, mult mai de preţ e Regescul tău cuvînt,
REGELE
De-aş fi cu el ! Spunea întotdeauna
(Parcă-l aud şi-acum, căci vorba-i dreapti
N-o-mprăştia, ci ţi-o-mplînta-n ureche
Să crească, să dea rod) : .,De n-aş trăi..."

Aşa spunea adesea, cu tristeţe,
Despre sfîrşit şi despre prelungirea
Petrecerii sfîrşite : ..O, de n-aş
Trăi şi după ce s-a ars în lampă
Uleiul, ca s-ajung a fi de rîsul
Juneţii ce dispreţuieşte totul.
Afară doar de noutăţi, s'i-a cărei
Gîndire, haine doar eroi ; şi-şi dă,
Pe mode, orişice statornicie !"
Aşa spunea. Şi eu doresc, asemeni.
Cît miere şi cît ceară-n stup n-aduc,j
Să fiu îndepărtat, lăsîndu-i locul
Unui mai vrednic.

AL DOILEA NOBIL

Sire, te iubim !
Şi cei nepăsători ţi-ar duce lipsa. Ei oei dinţii.

REGELE

Da, umplu-un loc degeaba ! O ştiu ! Cît timp să fie, oare, conte, De cînd muri, în casa-ţi părintească,
Vestitul vraci ? •

BERTRAM Cam şase luni sînt, doanu

REGELE

De-ar mai trăi, m-aş căuta cu el; Da-mi braţul ; ceilalţi doctori m-au tocit Cu leacurile. Firea mea cu boala S-au războit în voie. Bun-venit! Un fiu nu mi-e mai drag ca tine, conte !

BERTRAM

Ţi-s recunoscător din suflet, sire !

(Ies.)

SCENA 3

Roussillon, O încăpere în casa contesei. Intră Contesa. Logofătul casei şi Măscăriciul,

CONTESA Ei, să te-aud : ce spui despre domniţă ?

LOGOFĂTUL

Înaltă doamnă, grija ce-am avut-o, de cînd mă ştiu,) să-ţi fac mereu pe plac, aş vrea să fie-nscrisă-n catastiful' strădaniilor mele din trecut; căci e-o rănire-a modestiei; noastre şi-e întinare-a meritelor cînd le crăinicim chiar] noi în patru vînturi, "r"

521

CONTESA **Ce-i** cu derbedeul ăsta ? Hai,' piei din ochii
urechi
rbedeul ăsta ? Hai, piei din oc pîne!.Ştii plîngerile cîte mi-au ajuns pînă-n ui< seamă-ţi şi-mpotrivă-ţi, şi ştii că dacă nu le iau pe x socoteală e fiindcă-s eu domoală şi n-o-ntorc în rău
■ •' de smintit şi de mehenghi te ştiu destul, să-
toate-i
la
pozne ca acestea mintea.

I *h*

MĂSCĂRICIUL nu-i o noutate asta, doamnă, că-s un biet

CONTESA

■ rea-bine
cac sto
o;

MASCA IU CIUL , -

Da ele unde ! De ee-i prea bine eă-s un biet sărrhan ? (Chiar data mulţi dintre bogaţi sînt osîndiţi să raoşte-| nească iadul !) Dar. de-mi îngăduie bunăvoinţa măriei-tale să mă duc în lume. atuncea Izabel, ee-ţi este slugă, şi eu, j om face şi noi ce-om putea.

CONTESA Ţi-a abătut să umbli cu cerşitul?
MĂSCĂRICIUL Cerşesc bunăvoinţă-n cazul-ăsta.
CONTESA
In ce caz ?
MĂSCĂRICIUL
In căzui Izabelei şi al meu ; nu-i moştenire slujba ; ^*r* şocat ca dumnezeu n-are să-şi întoarcă faţa spre mine *ăti* HrOj aveţi din carnea me* prăsiiă ; căci, zice-se, copiii sîflH binecuvîntări cereşti.
IU
CONTESA Spune-mi, ce pricini ai să te însori ?
MĂSCĂRICIUL , "
Mi-o cere bietu-mi trup, mă îmboldeşte carnea, doamnă, *şh* cel împins de diavol n-are, bietul, cum da-napoi.
CONTESA
N-ai alte pricini, înălţimea-ta ? MĂSCĂRICIUL
Pe cinstea mea, mai am şi pricini sacre, doamnă ; zăuj chiar sacre.
CONTESA Şi nu le poţi împărtăşi cumva resfului lumii?
MĂSCĂRICIUL
. Sînt şi-am şi fost, de cînd mă ştiu, o creatură păcătoasă, doamnă, cum eşti şi dumneata şi tot ce-i carne şi sînge. De mă-nsor, mă-nsor — pe dumnezeul meu ! -— ca să mă pot căi.
CONTESA De-nsurătoare, mai curînd decît de păcate.
MĂSCĂRICIUL
N-am nici un prieten, doamnă, şi trag nădejde să-mi cîştig cîţiva, de dragul nevesti-mii.
CONTESA Prieteni de-ăştia ţi-s duşmani, netotule .'
MĂSCĂRICIUL
Nu dai dovadă de-adîncime, doamnă, judecind aşa ? ba-ţi sînt chiar buni prieteni ; căci nătărăii vin să facă-n
127
meu ce-s obosit să fac. Cel care-mi ară ţarina îmij cruţă boii şi-mi lasă mie partea din recoltă. Cel ce mă-ncor-norează-mi slugăreşte : căci omului ce-mi mîngîie nevasta, de sîngele şi carnea mea îi pasă. Şi cel pe care-l doare de| carnea şi de sîngele meu se cheamă că-mi iubeşte carnea *şi.* sîngele : cine-mi iubeşte carnea şi sîngele mi-e prieten,; *Ergo :* cel care-mi pupă nevasta mi-e prieten. Des-a mulţumi oamenii să fie ceea ce sînt, nu i-ar mai fi nimănui teamă de însurătoare. Fiindcă tînărul Charbon, puriş| tenul, .şi bătrînul Poysam, papistaşul, oricît de despărţit le-ar fi inimile de credinţele religioase diferite, sînt totuna tn ceea ce priveşte capul, şi pot să dea-mpreună eoarae-r eoan , ca orice căprior din turmă.
<
CONTESA
• Aşa ai să fii cit ăi trăi ? Spurcat la gură şi gata oricine să cleveteşti ?
MĂSCĂRICIUL Profet sînt, doamnă, şi adevăr grăiesc în cele ce ur-j
Căci cîntecul e-adevărat Pe rînd pentru oricine : Destinul de mi te-a-nsurat9 Şi coarne-o să-ţi destine !
CONTESA
Piei din ochii mei. domnule ! Vorbim noi pe-ndelaH jUiai pe urmă,
LOGOFĂTUL
Binevoiţi, stăpînă, a-i porunci s-o cheme pe Hetena *M* Somnia -voastră : de dînsa trebuie să vă vorbesc !
CONTESA
Spune-i domniţei că vreau să-i vorbesc, La He'Sena rol
gfodese.
MASCAU ICI UL
De dragul ei, doar pentru @a Prăjiră grecii Troia ? Ce faptă rea. ce faptă rea .'... I-a fost lui Priam voia ? Aşa stătea şi-aşa plîngea. Aşa stătea şi-aşa plîngea, Şi "S-puse cînd să plece : „De-s nouă rele şi-una nu, E una bună-n zece !"
CONTESA
Gum ? Una bună-n zece ? StîJceşti cîntecul, fîrtate î MĂSCĂRICIUL
Din zece femei una bună ! Asta, doamnă, poate în-i semna chiar c-am dres cîntecul ! Măcar de-ar blagoslovi dumnezeu lumea cît îi anul de lung, în chipul ăsta ! I-ar mai afla cineva vrun păcat femeii celei de-a zecea ? Nici eu, măcar de i-aş fi şi duhovnic. Din zece, una ! Unde nu dă cerul s-avem noi tot cîte-o femeie cumsecade născută sub fiecare dintre stelele lui, sau măcar cîte una de fiece cutremur

de pămînt ! S-ar cumpăni binişor loteria f C-aşa, poate omul să-şi macine toată inima, fărîmiţă cu fărîmiţă, pînă s-ajungă a da de una ca oamenii !
CONTESA
N-id de gînd sâ te urneşti o dată. derbed-eule,, şi să faci
carrt |i-am dat poruncă ?
MĂSCĂRICIUL
Sa fu omul la porunca femeii, şi, cu toate astea, Sa nu «.: fi-; ţi împlat încă nici o nenorocire .'...Deşi cinstea nu fi purhaiiă. nu va face, totuşi, nici un rău ; are să poarte *'»•'« că":?;.;--.a albă a pocăinţei, peste anteriul negru, de popă,
129
:~ ■ . ■ nopţi cit* varii
al unei Mlmi mari. Mă duc, acum mă duc de-a bmeîes] Vrasăzică, toată chestia e să vină Helena aicea.
(lese.)
CONTESA
Aşa, s-auzim !
LOGOFĂTUL
Ştiu, doamnă, că fata vi-i dragă pe de-a-ntregul şi iară nici o rămăşiţă.
CONTESA : ,..
Pe cinstea mea, mi-e dragă ; mi-a încredrhţat-J taică-său, şi ea, fără-ndoială, îşi merită pe bună dreptăţi dragostea cu care o întîmpin, ba încă i s-ar cuveWi mal multă decît îi dau ; şi mult mai mult i se va da decît *cevM*
LOGOFĂTUL
Am fost, doamnă, mai adineauri, mult mai aproape de ea decît socot c-ar fi dorit să fiu, de-ar fi ştiut; stinghera sta, vorbind cu sine însăşi, şi vorba-i neavînd decît urd chea-i s-o audă. Gîndea, pot pune mîna-n foc de asta, c| n-are nici un martor s-o asculte. Din ce vorbea, ieşea ci ţi-a-ndrăgit feciorul. „Soarta, zicea ea, ce-a pus aşa nepotrivire între rangurile lor, nu-i o zeiţă, şi Dragostea nuj zeu de nu-şi întinde puterile şi-asupra celor care stau pe trepte mult deosebite ; că Diana nu-i fecioarelor regină, de-ngăduie ca bietele-i vasale să fie luate-aşa, pe negîn-dite, fără să le salveze la cel dinţii asalt, ori să le fi răscumpărat pe urmă." Aşa spunea, în cea mai plină de-amar şi de durere izbucnire din cîte mi-a fost dat s-aud din gură de fecioară. Am socotit de datoria mea să dau pe loc mă-• riei-tale ştire de cele auzite ; căci, luînd la cunoştinţă ce bucluc ar mai putea ieşi de-aici, nu-ţi poate fi totuna dacă ştii sau nu ceva.
Î30
CONTESA "■
Te-ai descărcat cu cinste de povara-ţi ; păstrează cele auzite pentru tine ; -mi-au dat de veste despre asta, mai demult, o seamă de părelnice temeiuri, ce-atît de nestatornic înclinau balanţei talgerul, că nici crezare nu le puteam da, şi nici puteam să mă-ndoiesc de ele. Fii bun, mă lasă singură cu min«ş; închide-ţi asta-n inimă ; şi-ţi mulţumesc pentru cinstite-ţi grijă.
fjfe.se *Logofătul.)*
La fel eram şi. eu în floarea vieţii :
Ai firii sîntem toţi. Şi-acest crud spin
E-n chip firesc în roza tinereţii,
Şi-al sîngelui e spinul, prin destin.
Peceţe-a adevărurilor firii
E-n tinereţe ghimpele iubirii.
Din ce-mi aduc din vremi trecute-aminte.
La fel greşeam, şi nici nu luam aminte ! * *(Intră Helena.)*
Se uita rătăcit. Acuma văd,
HELENA
Cu ce-ţi pot, doamnă, fi pe plac ?
CONTESA :,
Tu ştii că-ţi sînt ca mamă.
Helena
HELENA

Stăpîna mea eşti. doamnă !
CONTESA
Nu ! Ţi-s mamă
ce nu mamă ? Cînd am spus eu „m vai văzut un şarpe. Ce e-n „mamă"
.sari ia vorba asta ? Spun :■■ ţi-s mamă,
D
D
ŞKnscrie-te-ntre ceî purtaţi; în pîntec De mine, căci adeseori vedem Riv'alizînd cu firea înfierea! : Dăm crengi de-a' noastre din seminţi străin Eu n-am gemut năseîndu-te. şi totuşi Simt pentru tine-o dragoste de mamă. Ce dumnezeu, fetico ? ! îţi! îngheaţă Tot sîngele de-mi spui că-ş mama ta ? De ce pestriţul jalei crainki, Iris, ■In eurcubee-ţi cercuieşte ofchii ? De ce ? Fiindcă-mi eşti fiica ?
Fiică nu-ţi
HELENA
CONTESA Ţi-s mamă doar. îţi spun !;
HELENA
Iertare, doamnă !
Nu-mi este frate contele Şloussillon ; Eu sînt de jos, el are nunie mare. Eu rude n-am de viţă. El,| tot nobili ! E domnul meu, e scumpul ijneu stăpîn. Trăiesc ca sclava lui şi-i jmor supusă. Cum. oare, mi-ar fi frate ?
CONTESA • •
Nici eu mamă ? HELENA • \
Da. mamă-mi. eşti. O, de-ai putea sâ-mi *Hi,* Fără ea fiu! tău >ă-mi fie frate ! Să fii în. parte fiecărui mama,
Şi-a lui. şi-a mea ! La rai nu ţin atîta !
Aşa, nu î-aş fi soră. Nu se poate
Să-|i fiu vlăstar decît de mi-e el frate ?
CONTESA
Ba da, Helena : mi-ai putea fi noră ! Dar facă domnul nici prin g'înd să-ţi treacă ! „Fiică" şi ,.mamă"-n inima-ţi se luptă. Păleşti ? Ţi-am 'dat deci dragostea pe faţă Cu teama mea i Acum pricep eu taina însingurării tille ! Văd temeiul Atîtor lacrimi. Sare-n ochi că-ţi place y Băiatul meu. Şi orice-ai născoci Ca să dezminţi ce-ţi strigă-n vînt pasiunea,' Ea tot te-ar da de gol. Deci, spune drept. Dar spune-atunci : „Aşa-i f", căci, uite,-obrajii-ţi Şi-o spun unul altuia ; iară ochii-ţi Văd asta clar din tot ce faci, şi-o spun, în felul lor tăcut. Căci doar păcatul Drăcesc a-ncatîrării-ţi leagă limba, Lăsmdu-mă să bănui doar ! Vorbeşte ! De-o fi aşa, frumoase iţe tragi ! ' De. nu, te leapădă ! Oricum, îţi cer, De vrei prin mine să te-ajute cerul, Să spui adevărat.
HELENA Iertare, doamnă !
CONTESA Iubeşti pe fiul meu ?
HELENA
Stăpînă, milă !

Spune :-] iubeşS?
CONTESA
HELENA
Tu, doamnă, nu-I iubeşti ?;:
CONTESA
Nu ocoli : Iubirea mea de mamă • ■ , E-o legătură lumii-ntregi vădită. Hai. dă pe faţă tot ce simţi ! Simţirea Şi-aşa tot te-a pîrît. ■;
HELENA
Atunci îţi spun,
Sub cer şi-n faţa ta îngenunchind, Că-n faţa ta şi-a cerului înalt Iubesc pe fiul tău.
Sărac mi-e neamul, dar cinstit. Iubirea îmi e la fel. Nu te jignesc. Fac rău Iubindu-l ? !... Nu mă ţin de el şi nu-i,dau Dovezi c-aş vrea cumva să-i fiu soţie. Şi nici că ţin să-l am, cît timp nu-'[1] merit, Deşi nu văd nici cum l~aş merita ! * Iubesc zadarnic, ştiu ! Ucid nădejdea Şi torn cu toate astea-n sita ei, Cernită,-amară, apele iubirii. Şi veşnic le tot scap, le pierd mereu. Şi-ntocmai ca indianul, ce-i cucernic în rătăcirea lui, ador un soare Ce nu mă ştie, chiar dacă mă

vede. Iubită doamnă, nu-mi întîmpina Cu ură dragostea mărturisită, [1] Doar fiindcă ţin la cel la care ţii !
134
Căci dacă ţi s-o fi-ntîmplat vreodată în tinereţea plină de virtute, De care cinstea vîrstei tale-mi spune, Ca-n flacăra iubirii* să doreşti Prea-casta Diană să se facă una Cu Amor, o, atuncea fie-ţi milă De cea ce alt nu poate-alege.-afară De-a da şi iar a da, ştiind că pierde ; De cea ce cată nu ca să găsească, Ci se desfată chiar cu ce-o omoară,
CONTESA . [
N-ai vrut deunăzi la Paris să pleci ? Spune-adevărul ! ...
HELENA
Da, am vrut. -stăpînâ \
CONTESA De ce ? Spune-adevărul f
?? HELENA
Spun adevărul ! Jur pe harul sfînt î • , ■ Am moştenit reţetele-adunate De iscusinţa şi-ndelunga trudă A tatei : sînt din leacurile-acelea Ce nu dau greş, şi-aduc obşteşti foioase. Mi le-a lăsat prin testament, să -vindec Prin ce pot *e\e,* mult mai mult decît E scris, în însemnări. Şi printre-acestea E-un leac prea-încercat, ce-l poate smulge Pe rege din lingoarea lui.
135
CONTESA
De asta
Voiai să pleci la curte, la Paris ? Vorbeşte ! \,
HKLENA
Gîndind la fiul tău, mi-a dat prirt eap *f* Altfel, Parisul, regele şi leacul Din dialogul gindurilor mele Ar fi lipsit.
CONTESA
Şi crezi, cumva, Heleno, Că de-ai ajunge să-l îmbii cu leacul, L-ar vrea ? Cînd el şi doctorii au unul Şi-acelaşi gînd : el crede că nu-s vrednici Să-l vindece, *şi ei,* că n-are leac ! Cum vrei să-şi plece deci urechea către O fată ne'nvăţată, cînd nici şcoala Ce-o au nu-i poate bolii face seama ?
HELENA
Ceva îmi spune — mai vîrtos ca arta Tătîne-miu, ce-a* fost o culme-n arta-i — Că moştenirea lui va fi primită De plec sub zodia-asta norocoasă. Şi de-i pe voia înălţimii-taîe Ca să-mi încerc norocul, pun în joc Pierdute-mi viaţă pentru-nzdrăvenirea Măriei-sale, într-o zi ca asta Şi-ntr-aşa ceas predestinat,
CONTESA
: O *crezi* ?
E ° Ştiu eu dinadinsul.
CONTESA
Purcede
(Ies.)
ACTUL II
SCENA 1
Paris, *O încăpere. în palatul regelui. Intră Regele cu mai mulţi curteni tineri, care-şi iau rămas-bitn plecînd la războiul florentin. Bertram. Parolles, oameni din suiiă. Sunete de trompetă.*
"REGELE
Cu bine, tineri nobili.! Aste praviîi Nu le-azvîrliţij ci ţineţi legea luptei ! Răsplata împărţiţi-o deopotrivă. Şi, de cîştigă ambii, tot atîta-i Răsplata amîndorura.
ÎNTÎIUL NOBIL
Nădejdea
Ne este, sire, că, întorşi din luptă» Te vom găsi-n deplină sănătate.
REGELE
Nu, asta-i greu. Dar inima mea, totuşi. Nu recunoaşte că-i datoare bolii Ce vieţii-mi dă asalt. Voi, tineri nobili. Adio î Şi. de-s viu sau mort, să fiţi Bravi fii ai Franţei. Daţi acum Italiei .. De miazănoapte, epigon ruinei
138
Apusei monarhii, prilej să vadă
Că nu veniţi doar să peţiţi onoarea,

Ci chiar s-o luaţi de soaţă. Acolo unde
Dau înapoi şi bravii, voi găsiţi-o !
Şi numele să vi-l repete faima.
Adio !
AL DOILEA NOBIL Fie-ţi slugă sănătatea !
REGELE
La fetele Italiei luaţi seama ! Francezii, cică, nu.se dau în lături De-s traşi de mîneci. Nu cădeţi în cursă, ' Nici prizonieri, cît n-aţi fost piept la piept !
AMBII NOBILI
Sorb inimile noastre sfatul bun, Măria-ta !
REGELE ,
Adio"!
(Către unul din suită.) Fii-mi toiag ! *(lese, sprijinit de curtean şi urmat de' suită.)*
ÎNTIIUL NOBIL *(către Bertram)*
Iubite domn, de ce nu vii cu noi ?
PAROLLES
Nu-i vina lui,- viteazul!
AL DOILEA NOBIL
Ce războaie j
PAROLLES Desăvîrşite. Le cunosc prea-bine.
BERTRAM
Stau locului în silă,-mbrobodit Cu : ..Eşti prea tînăr", „Nu acum", „La anu
PAROLLES Ţi-i poftă de război ? Păi fugi, şi gata *t*
BERTRAM
Lipit pe loc stau, coadă pentru fuste,' Şi-mi scîrţîi cizmele pe caldarîm, Pîndind favoruri. Şi mă-ncing cu spada Doar pentru danţ ! Pe ceruri, de nu fug !
ÎNTÎIUL NOBIL E-o cinste şi-n delict !
PAROLLES
Comite-], conte !
AL DOILEA NOBIL
Iţi sîflt complice. Şi acum, adio !
BERTRAM
J£u «esc din trunchiul tău. De pleci, mă sfîşii,
ÎNTÎIUL NOBIL Adio. brave căpitan !
AL DOILEA NOBIL
Adio ! *Monsieur* Parolles !
strâ.
PAROLLES
Nobili eroi, ni-s spadele-nrudite. a mia şi-a
Cavaleri de seamă, strălucitori, aluat de soi, vrec -5 va
spun o vorbă : în regimentul *Spinii* veţi găsi un oarecare
Spurio. căpitan, cu cicatricea lui, emblema luptei, aici, pe-
obrazul sting ; chiar spada asta i-a făcut-o ; daţi-i de ştire
că trăiesc, şi fiţi cu ochii pe el, ca să vedeţi ce-are sâ spimâ,
AL DOILEA NOBIL Aşa vom face, nobil căpitan !
PAROLLES Să-şi îndrăgească Marte ucenicii !
(Ies nobilii.) Ce ai de gînd să faci ?
BERTRAM Sst .' Regele. *(Intră Regele. Bertram şi Parolles se retrag.)*
PAROLLES
Fii mai ceremonios cu nobilii seniori ; te-ai mărginit din toată lista doar la două formule reci de „adio"' ; de ce nu eşti ceva mai stăruitor în curtea ce le-o faci ? Doar ei , sînt cei dinţii oameni ai vremii noastre ; ei dau tonul în toate ; în ţinută, în felul cum trebuie să mănînei şi în felul cum trebuie să vorbeşti *;* de la ei poţi învăţa curo să urci, sub înrîurirea celei mai prielnice constelaţii ; şi cu toate I; că diavolul le bate măsura, după măsura nobililor ăstora " trebuie să-ţi potriveşti pasul ; hai după ei, şi ia-ţi "ăma.-,: bun mai pompos !

BERTRAM Am să-ţi ascult îndemnul.
PAROLLES
Viteji băieţi, şi par să fie ai naibii de vînjoşi mînuitori de spade,.
(Ies *Bertram şi Parolles.) (Intră Lafeu.)*
LAFEU *(îngenunchind)*
Iertare, doamne, mie şi soliei Ce-aduc.
REGELE ; Ridkă-te ?
LAFEU
(riăicrnău-so
Deci ai în faţă-un orn iertat, mârîte ? Mi~ar fi plăcut să fi îngenunchiat Măria-ta, să-mi ceri iertare mie, Şi sprinten să te-nalţi, la fel cu mine.
REGELE
Mi-ar îi plăcut şi mie. Dar atunci Ţi-aş fi cerut iertare că-ţi sparg capul
.' LAFEU
Halal ! Mă dau bătut. Dar uite care-î Povestea, sire : nu vrei să te vindeci ?
REGELE
LAFEU
Prea-s acri strugurii, regească vulpe ? Da, da, i-ai vrea, ciorchinii mei, doar dacă Regeasca vulpe-ar FÎ:I să-i poată-ajunge !
■*fk<**
Aflai de-un leac ce pietrelor dă viaţă Şi-nvie stînci. Să joci ca piţigoii, Cu foc de spiriduş, te face. Numai De-l pipăie, Pepin din morţi se scoală, Şi Carlomagnul prinde-n mină pana Şi-i scrie *ei* un vers de-amor.
- REGELE Cum „ei" ? Ce „ea" e asta ?
LAFEU
„Ea" e-un doctor, doamne, Sosit acum. De vrei, o vezi. Şi jur Pe-onoarea şi credinţa mea — de pot Să pun temei eu însumi pe ce spun — Vorbii cu una ce, prin tot — prin vîrstă, Prin sex, prin iscusinţa, hotărîrea Şi-ndemînarea ei — m-a uluit
Mai mult decît mă pot vorbi eu singur De rău, pentru-aşa hal de slăbiciune, îngăduie şi vezi-o. Asta cere ! Şi află ce-o aduce. După asta Mă rîzi cît ţi-o fi voia.
REGELE
Hai, Lafeu,
Adu-mi aici pe cea care te-uimi, Să ne uimească-acuma pe amîndoi, Sau ca să punem vîrf uimirii tale Uimindu-mă cum te-a putut uimi.
LAFEU
Ba nu. Ţi-o dau pe tavă, şi dispar ! ,
(Iese Lafeu.)

BEGEJLE
Âşa-raî aduce el tot timpul fleacuri împachetate-n vorbe.
***(Intră Laf&u** cu Helcnu.)*
LAFEU BL hai. te-apropie.
REGELE
Aripi dă graba !
LAFEU
' Te-apropie *şi* spune-i ce doreşti, Măriei-sale-aici de faţă. Teamă De-aşa trădări să tot apuce regii De-î pari un trădător. Eu, unchi Cresidei *, Las tinerii-nipreună. Bun rămas. *(Iese.)*
REGELE Ce zici, frumoaso ? Vrei să-mi dai de leac ?
HELENA
Da, doamne. Căci Gerard. cel din Narbonna, Om priceput în leacuri, mi-a fost tetă.
L-am cunoscut.
REGELE
HELENA
Mă pot lipsi atunci **Să-l** laud. Dacă-l ştii. **e** lăudat ! Mi-a dat pe patul morţii-un vraf de scripte. Reţeta **ce-ţi** aduc e. mai cu seamă,
Pandarus, personaj ui **dramei *Troilus şi Ci&sida.***

Odrasla scumpă-a-ntregii lui ştiinţe, Şi-al experienţei rod de-o viaţă. Tata M-a juruit s-o ţin cum ţin la ochii Din cap, ba chiar mai grijuliu. Şi-aşa, Aflînd eu că măriei-tale boala Ti~e tocmai cea pe care-aceste leacuri O vindecau dînd tatălui meu cinste. Ca să-ţi aduc priceperea-mi şi leacul, Smerită vin.
REGELE
Iţi mulţumesc, fecioară. -Dar nu te-ncrede-atîta-n vindecare Cind cei mai meşteri vraci mă părăsesc Şi cînd soborul doctorilor spune Că arta lor în van ar cere firii Să mă-ntărească. Nu socot cu cale Să ne-nşelăm iar mintea cu nădejdi, Să-ngăduim eclipse judecăţii Dînd boala de nevindecat pe mîna
Băbeştilor deseîntece : raţiunea
Să ne-o dispreţuim, crezare dînd
Vreunui ajutor lipsit de rost,
Cînd cred că-i tot din cele ce-au mai fost'
HELENA
Cu zelul meu eu mă socot plătită ! Nu vreau să stărui, doamne, să-ţi fac bine, Umilă-ţi cer un gînd modest, de care Să fiu în drum spre casă însoţită.
REGELE ',
Nu sînt nerecunoscător. Drum bun ! îţi mulţumesc c-ai vrut să mă-ntremezi, Ca **muribunzii-atunci** cînd Ie urezi

Ajfc'i] mulţi ! Ştiu ce primejdie mă paşte ; Tu nu-ţi ştii arta de n-o poţi cunoaşte !
HELENA ■": ■■■
Deci, nu prin leacul meu se curmă soarta-ţ De vreme ce nu crezi câ te mai vindeci ! Să ştii că Naltul, ce răstoarnă munţi, Uneaită-şi ia ades pe cei mărunţi. Scriptura vede-n prunci înţelepciunea Cînd înţeîepţii-s prea copii. Minunea Din mici izvoare umflă mari puhoaie ' Şi seacă mări lipsindu-le de ploaie. La pomul lăudat de pleci cu sacul, Te-nşală. Dar culegi întreg copacul Cînd nu te-aştepţi şi deznădăjduieşti,,
REGELE
Duioasă fată, în zadar vorbeşti.
Tot nu te-ascult ! Ia~ţi singură răsplată
Din mulţumirea mea. Căci asta-i toată, â
HELENA "" I
Cu-o vorbă ştergi străluminări divine !
O fi ştiind el, cerul, mult mai bine
Ca noi, ce printre năluciri plutim
Şi ajutorul lui ne sumeţirn
A-l crede merit omenesc. Mărite,
Primeşte-mi străduinţele-umilite !
Nu-ncerci în mine-un vraci : ţi-e cerul vraci.
Cu cerul încercarea ai s-o faci !
Nu-s şarlatanul ce-ar striga că el fl
E la nălţimea nobilului ţel. . •■ ■:.■' iJB
Dar ştiu că arta-mi nu-i fără putere,
Şi boala ta mai ştiu că nu-i din cele ■■■*M*
Fără de leac. ,

REGELE
Crezi tu ? Şi-n cît timp, spui, M-ai lecui ?
HELENA ,j.
Cu h&r din harul Lui, N-or da-ndbit ocol, s-aprindă rug în cer trăpaşii soarelui pe crug. Şi Hesper nu-.şi va stinge facla-alene De două ori în neguri apusene, Şi nici clepsidra navelor n-o spune De douăzeci şi patru de-ori pe lume Perechile de ceasuri cum s-au scurs, Cînd ce-i bolnav în trupu-ţi va fi curs Să moară-n voie, voie dînd spre tine Doritei sănătăţi, să te faci bine !
REGELE
Ca să te cred, chezaş ce pui ? Cu ce-ţi
Rase am peri de dai greş ?

HELENA
Mă pune-n pieţi.
La stîlp, batjocorindu-mi neprihana Prin spurcate strigări sărînd'u-mi rana. Ba şi mai rău, de poate fi mai rău : Să fiu ucisă-n cazne de-un călău.
REGELE
Parc-ar grăi prin tine-un duh din slavă Dînd orgei tale slabe goarnă gravă. Ce-ar fi nărod. în spusa gurii tale, îmbracă preţ ceresc, pe altă cale.
■urnele grecesc ai luceafărului c5e seară.
Î4¦?
Pun preţ pe viaţa ta ; căci ce-i în viaţă De preţuit, în tine se răsfaţă : Curaj, înţelepciune, frumuseţe, Tot ce-i mai fericit în tinereţe. Ori eşti o năzdrăvană de-nfrunţi moartea, Şi faci minuni, ori ţi-e urîtă soartea. Vraci dulce, am, să-ncerc să folosesc Cel leac, prin care mori. de nu trăiesc !
HELENA
De-ntrec sorocul pus, ori de dau greş Şi nu te vindec, morţii i-s peşcheş. Dar daeă-mi ţin cuvîntul, nu-i pe drept, Din parte-ţi, Ia ceva să mă aştept ?
REGELE
Spune-mi ce vrei.
HELENA Dar juri că-mi împlineşti ?
REGELE Pe seeptru-ţi jur, pe rai, pe ce doreşti !
HELENA
Atunci să-mi-dai, cu mîna ta de rege, De soţ, pe cel pe care-l voi alege Dintre supuşii tăi. N-am să-ndrăznesc A m-avînta la soţ de os domnesc, Căci ochii sâ-mi ridic nici nu cutez Către-un vlăstar de-al tronului francez." Dar pe-un vasal am dreptul, cred, să stărui A-l cere, şi ai dreptul să mi-l dărui.
REGELE
Dfi-mi mîna. Dacă-ţi ţii făgăduinţa» Voi face-ntocmai cum îţi e dorinţa. Deci, hotărăşte cînd începi. Căci eu Mă-nered şi-ţi dau pe mînă trupul meu. Cu de-amăn untul s-ar cădea s-ascult De unde vii, cu cine ! Dar mai mult Tot nu te-ncrezi, chiar dacă multe ştii, De-oriunde-i fi venind, rămîi .' Şi fii Binevenită !
Vin de mă ridica !
La fapta-ţi mare, plata mea nu-i mică, *(lese. Trompete.)*
SCENA 2 ~~~
RcmssiUon. O încăpere *în casa contesei. Intri Contesa şi Măscăriciul.*
CONTESA
Fă-le-ncoace, domnule ! Te voi face acuma s-ajungi la Llmea bunei tale creşteri.
MASCÂRfCIUL
Atunci mă voi arăta îndopat Ia culme şi învăţat defel : piu bine că misiunea ce-mi hărăzeşti nu-i decît pentru
CONTESA
Decît pentru curte ! Ia te uită ? .' Dar care ioc e, după ie, mai demn de cinste dacă pentru curte arăţi aseme-*i* dispreţ? Auzi colo : „doar pentru curte" !
MĂSCĂRICIUL Zău că-î aşa, doamnă ! Dacă dumnezeu I-a lăsat pe om
are bună-euvimţă, ar putea foarte uşor să se lîp-
Iurte,
-ată a
ia Iui
sească de ea de îndată ce-ar ajunge la curte ! Cel ca
poate să iacă un pas de dans, să-şi scoată pălăria cuirisjjscandaJagiu,
cade, să pupe mîini şi să vorbească doar ca să nu s;
nimic, înseamnă că nu are nici picioare, nici mîinj.
buze şi nici cap. Într-adevăr, un asemenea ins, ca să .<p,
drept, n-ar fi de dus la curte. Cît despre mine, treaba
schimbă ! Eu am un răspuns care-o să se potriveas ă J Al
toate.].-!.•■■ .;-.ict'-r

ere pentru gura înfo-cum e cozonacul pentru
CONTESA
CONTESA
Dumnezeule, bogat răspuns trebuie să mai fie, daeă< potriveşte la toate întrebările !
MĂSCĂRICIUL
E ca un scaun de bărbier care se potriveşte ladindăij turile tuturora ; la dindărături ascuţite, la dindărături tite, la dindărături muşchiuloase şi la orice alt soi de dărături.
CONTESA Şi răspunsul tău poate fi potrivit la orice îrrtrebt
MĂSCĂRICIUL
La fel de potrivit ca zece bani pentru podul palmei ispravnic, sau ca un galben franţuzesc pentru o tîrîă brăcată în mătăsuri, ca inelul de papură al lui Tib degetul arătător al lui Tom[1], ca o plăcintă pentru secului, ca dansul maurilor pentru ziua de armindeni, cum e, pentru gaura lui, cuiul, sau ca încornoratul pen| coarne, sau ca o curviştină certăreaţă pentru un dert
De ia
[?:.ooaasul
pIna
de potrivit la
iw_(
CONTESA
. ' MĂSCĂRICIUL
Nu c decît un fleac !-, dmo.se ar spUne adevărul *h* toi ce fine de el *t* trică 5ă afli.
roind, dacă ce-i
a asta. Uite, ţi-l
?-s un curtean ; nu-p
Hai deci
|s« fiu r "
să fim din
CONTESA
• Eu *am* i s-ajunga înţelept '- sînteţi curtean?
<«>])
[1] După majoritatea comentatorilor, Tib semnifică Tom — bărbatul. Aluzia, echivocă, e licenţioasă. Unii sideră însă că măscăriciul s-ar referi la un obicei străvechi'] form căruia soţii care nu. erau căsătoriţi religios purtau inele de papură.

, doamne, demnul meu f« ^P Dar-pune-mi "
CONTESA
feI mai multe,
care

MĂSCĂRICIUL
„O, doamne., domnul meu !‑' Zi-i, zi-î, dă-i înaintej mă cruţa !
CONTESA
Socot. senior, că mi poţi pune-n gură Nici pic din astă,-aşa zicînd, friptură î E-ngroziţoare !
MĂSCĂRICIUL
„O, doamne, domnul meu !" Aşa. pune-mâ-n • de-ncurcătură ! Iţi garantez că ies.
CONTESA Aţi fost eîndva bătut la spate, sir. de nu mă-ruşel !
MĂSCĂRICIUL „O, doamne, domnul meu !" Nu mă cruţa ! .
CONTESA
Strigi eînd eşti biciuit : „O, doamne; domnul nid Sau spui : „Nu mă cruţa"' ? într-adevăr, „O, doamne, do» nul meu" e foarte potrivit în caz de biciuire. Tu ai să faci prea bine faţă la cinci sute de bice. de-ar fi s-aj a trebui cîndva să le înduri.
MĂSCĂRICIUL
N-aş nimeri mai prost nicicînd în viaţă cu-a) me doamne, domnul meu !" Văd, dar, că poate să ţină dar- nu să ţină veşnic !
CONTESA
Mă joc de-a doamna nobilă cu timpul. Pierzîndu-mi-l de voie cu-un nebun.
MĂSCĂRICIUL yO, doamne, doamnă !" -Aici se potriveşte.

1.52
CONTESA
Destul. La treabă ! Dă-i Helenei asta Şi spune-i să răspundă cit mai grabnic. Salută-mi fiul. rudele salută-mi : Nu-i mare lucru.
MĂSCĂRICIUL Nu-i mare lucru pentru ei *l*
CONTESA Nu-i mare oboseală pentru tine Pricepi ce-ţi spun ?
MĂSCĂRICIUL
Pălruns-am pînă-n „fund.. Doar vezi că-s pe picioare şi am cap.
CONTESA Dă-i zor !
(Ies, fiecare-n altă direcţie.)
SCENA 3
Paris. O încăpere din palatul regelui. Intră ***Bertratn,*** *Lafeu şi Parolles.*
LAFEU
Se zice că minuni în vremea noastră nu se mai fac, şi noi, ce-i de-azi, ne-avem şi noi, la locul lor, pe firoscoşii. noştri, ce fac să pară lucruri de nimica şi fleacuri ca de fiecare zi, fenomenele ce-s suprafireşti, şi n-au nicf pricini de vrun fel. De-aicea vine-urmarea că noi facem fapt de nimica din ce-i îngrozitor, cătîndu-ne-adăpost într-o părelnică ştiinţă, cînd s-ar cădea să fim în prada groazei
PAROLLES
Asta-r cea **mai** strălucită dovadă de minune săvîrşită *în* yremile din urmă.
BERTRAM Chiar aşa-î *l* •'
LAFEU Să fim lăsaţi în pace de savanţi !
PAROLLES
Şt *eu* ziceam. De toţi Galenii[1] şi Paracelşii[2] *1*
LAFElî
De toţi savanţii get-beget...
PAROLLES
Aşa-i. Ziceam şi eu !
LAFEU **Care** ziceaţi că nu mai **e** de vindecat,
PAROLLES **Ce vrei** ? Să juri că aşa-i ! Şi eu ziceam { ;
LAFEU
Cu neputinţă să-l ajuţi...
PAROLLES
Aşa e ! **Un om** asigurat de-o....
LAFEU pe-o viaţă îndoielnică şi-o moarte sigura.
[1] Galfen, vestit anatomist grec ; (131—201).
'■ Paraeelsus, medic şi alchimist elveţian ; **(1493—1541).**

PAROLLES
Just. Bine zis. Aşa aş fi zis şi eu.
LAFEU
La drept vorbind, e-un lucru, nemaipomenit pe lumea asta ! '
PAROLLES
Este, într-adevăr. Dac-ai vedea aşa ceva la teatru, ai trage încheierea că-i... Cum ai zice... cum aş putea să zic ?
LAFEU
E demonstraţia unui efect ceresc asupra unei acţiuni terestre *.
PAROLLES „ ..:. « ■
Chiar asta şi voiam să spun- întocmai.
LAFEU ■■■"' ■ '.-.'■•
Ce? Nici Delfinul[2] nu e mai voinic ; spun asta, de, vorbind cu tot respectul...
PAROLLES %
Da, da, e straniu, e ciudat de straniu ! Asta-j, într-un cuvin t, tot ce putem să spunem, şi dă dovadă de un spirit cu totul .spulberat cel care n-ar vrea să recunoască în asta...
LAFEU •■.-■••■(•■<■.■

i Mîna cerului !...
' PAROLLES
Da, asta zic şi eu.
[1] Titlul unui pamflet la modă pe vremea lui Shakespeare. [[s] Numele pe care-l purta moştenitorul tronului Franţei.

In,cea mai slabă şi bicisnică unealtă, **putere** mare, depăşind puterea omenească ; de-aicea-ntr-adevăr vom mai avea şi alt folos, cî-ndva, decît acesta al însănătoşirii regelui.
PAROLLES
Cam cum ar fi.,.
LAFEU Mulţumirea obştii.
PAROLLES
Vroiam s-o spun şi eu. Că bine ziceţi ! Dar, uite, vine 1 **regele** !
(Intră Regele, Helena şi *suita curtenilor.)* LAFEU
Sprinţar, cum zice olandezul : *lustick ' l* Mi-ar plăcea," 1 vorba aia, mai mult fata,, de-aş mai avea un dinte-n gură,. Vorba-i că-i poate tra.ge-un danţ cu dînsa-n braţe, o ţopă-ială-n **sunet** de curantă [2]!
PAROLLES *M(rr(du vinaigfe !* (... Asta nu-i Helena '
LAFEU Pe dumnezeul meu, e ea !
REGELE
Te du .şi-mi cheamă toţi.seniorii curţii.
(Iese unul din suită.) Şezi. vrâciule. în rînd cu lecuitul. **Şi mîiia** cea slăbită.-n care viaţa
[1] Fesei, în limba olandeză, în original.
* Dans la modă în jurul anului 1600.
* înjurătură. în limba franceză, în original.
Prinjine mi s-a-ntors, să-ţi dea din nou
încredinţarea darului promis Ce-aşteaptă doar să-i spui pe nume. *(Intră trei-patru nobili şi Bertram.)*
Fecioară, uite : ai aici mănunchiul De nobili cavaleri ce-s la porunca-iro j Şi voia mea, de domn şi de părinte, Vor face-o. După plac alege-ţi tu, Căci poţi s-alegi. Ei, să respingă, nu !
HELENA
Pe fiecare,-afară doar de unuîf însoare-l bine, cînd va vrea, **Iubirea** '
LAFEU
Aş da şi-un armăsar cu frîu de aur Să am în gură dinţi cîţi au şi ei, Şi-n jurul gurii, păr de fel.
REGELE
Priveşte- i! Nu-i unul să nu fie fiu de nobil
HELENA
Coconi de sînge nobil ! S-a-nduiat Prin mine ceru-a-nzdrăveni pe **rege.**
TOŢI
Vedem. Şi-i mulţumim că ni te-aduse "
HELENA
Eu nu-s decît o fată. Mai bogata, Căci vă spun că nu-s decît o fată. Măria-ta, sînt gata ! Am ales !

Bujorii din obraji aşa-mi spun tainic : „Roşim că-i vorba de ales. Dar dacă Alegi în gol, paloarea morţii sta-va Pe veci in locul nostru \"
REGELE
Alege-ţi ! Ştii, Iubirea mi-ar jigni cin' te-ar jigni î
HELENA
E timpul, Diana. din altar sâ-ţi zbor Şi să mi-ndrept spre-mpărătescul Amor
Suspinele.
(Către Intimi nobil.) Vrei, sir, s-asculţi ce-a.ş cere ?
ÎNTÎIUL NOBIL
Şi să-mplinesc !
HELENA
Mi-ajunge !-N rest, tăcere *l*
LAFEU
Mai bine-aş trage sorţi şi eu cu ei Decît să-mi joc vieaţa la sici-bei !

HELENA . *(către Al doilea nobil)*

Mîndria eare-ţi fierbe-n ochi şi-n sînge, Cît nici n-am spus o vorbă, mă respinge î De douăzeci de ori mai sus de mine Să-ţi dea iubirea ce ţi se cuvine. Cum însuţi îţi doreşti. „.^

■-. **AL DOILEA** NOBIL

Nu cer mai mult !

HELENA

Drept bun-rănms, urarea-mi vei primi-o, Şi zeul Amor s-o-mplinească .'-Adio J

LAFEU

Doar n-or respinge-o toţi .' De-ar fi să-mi fie Feciori, i-aş bate şi i-aş da la turci Să-i facă eunuci .'

HELENA *(către Al treilea nobil)*

Nu te speria,

Căci nu-ţi cer mîna, poţi să fii pe pace ! N-aş vrea să fac nicicînd ce nu îţi. place. Să-ţi dea ce vrei să ai în pat norocul De-ţi vine să te-nsori, cîndva, sorocul.

LAFEU

Flăcăii ăştia-s sigur feţii gheţii! Nici unul n-o doreşte .' Nu-s franţuji. I-or fi făcut din flori, pe-aici, englejii.

HELENA

(către Al patrulea nobil) ,

Eşti prea blajin, prea tînăr, prea fragil Să-mi poţi sădi în carne un copil.

AL PATRULEA NOBIL

Mîndreţe de fecioară ! Eu n-aş zice ! \

LAFEU ., ,'.

Halal ! Mai sînt ciorchini de viţă-aleasă ! Sînt sigur : tatăl tău băut-a vin Cînd te-a făcut. Te-am cîntărit eu bine, Şi dacă nu cumva eşti un asin

i 159

a » cm
8-
eu a
B
2
C3
ga
o
c
5' P
CB
|"J
îs O
><fi
w
50
50
>
O-
p
a.
w
fi!
O
H H
cb ._
a.
li
I

ra
r1
B
A
I

2, »
ft
§
a. B
c
—

HELENA
Că-i sănătos stăpînul meu mă bucur Şi mi-e destul !
REGELE
Onoarea mea e-n joc ! De-i las s-o calce, Pot renunţa la tron. Ia mîna fetei, Trufasule, nevrednic de-aşa daruri, Ce prin dispreţ îmi împietreşti iubirea Şi dreptul tău de-a merita-o ! Nu vezi Cu ce balanţă strîmbă stau să judec Voind cu drag să-ţi trag pe turtă spuza ? Şi nu pricepi că pîrghia pe noi Se sprijină ? în noi sădeşte-ţi slava Ca să ne placă-a o vedea crescînd. Inăbuşă-ţi dispreţul. Fă-ne voia Ce-i spre folosul tău. Nu-ţi asculta Mîndria, ci-ţi primeşte-acum norocul, Cum eşti dator şi cum putem să-ţi cerem. Sau, dacă nu, te las în voia soartei, Drept pradă veşnic vînturilor vîrstei Şi neştiinţei tale ! Fără milă Asupră-ţi răzbunarea mea şi ura,. In numele dreptăţii, mi le-azvîrlu î Vorbeşte ! Ce răspunzi ?
BERTRAM
Iertare, doamne !
Căci gustul mi-l supun vederii tale. Cînd văd ce val de slavă făureşte Voinţa ta, şi cînd fiinţa fetei, Ce-a fost atît de jos în gîndul meu, De rege e slăvită, mi se pare Că-n slavă chiar s-a şi născut.
REGELE
Ia-i mîna
Şi .spuni'-i eâ-i *u* ta. Făgăduiesc
Să-t dau un rang, de nu egal **cu-al tău„**
Mal ft'tv'j. în cumpănă.
BERTRAM
îi iau **deci mîna,**
REGELE
Norocii; .şi regeasca-mi ocrotire Sa fie scut căsătoriei voastre. Ce va să fie consfinţi tă-n scris
Şi .săvîr.şitâ-n noaptea asta. Nunta Va fi serbată-n zilele ce vin. Ca s-aşteptăm şi oaspeţii. Iubeşte-o, Ca să te pot iubi. Iubirea creaseă-ţi, Şi-a mea va creşte. Dacă nu, **lipsească-ţL**
(Ies toţi, afară de Lafeu şi Parolles.) - . LAFKCJ
M-aiui, *monswur ?* Am o vrwbă cu cu **dumneata,.'**
PAROLLES
Ce doriţi, sir ?
LAFEU
Homnu! oi .stăpînul dumitale bine-a făcut că **şi-s pun** c<'ju(şă-a e<-,p i
PAROLLES
Centi.şri-f» Ctip ! Stăpînul ' Domnul meu .'
162
întocmai', *f< "3m* vorbi? *u* **iimbă** oiiî
H*
PAROLLES
Aspră limbă, de nepriceput fără urmări ;■ Auzi : „Stăpînul meu" !
\ LAFEU
Eşti un egal, cumva, al contelui RoussDJon "/
PAROLLES AJ oricărui conte ! Al'tuturor conţilor, s to

LAFEU
A tot ce e „om al contelui", poate ! Căci pijsrvă ‚stăpînul contelui" e-n alt stil spusă.
PAROLLES
Eşti prea bătrîn, seniore. Fii mulţumit că. bătrîn.
e or
preţ
LAFEU
Trebuie să-ţi spun, jupîne, că mă socot bărbjaţ care pe dumneata nici vîrsta nu te poate ridica.
PAROLLES
Ce nu mi-e de loc teamă să fac mă tem să ni) i
LAFEU
Cîtă vreme nu stătusem cu tine decît de două ori 36 masă, te-am luat drept om cu glagore la cap ; $1 împ^B urechile tuturora cu călătoria ta ; să trecem'peste asta; cu toate acestea, eşarfele şi panglicuţele de p<{ . dau belşug de motive să nu te cred o corăbiei cu prea mare greutate ! Acum ţi-am dat de rost. De-ijir fi să-ţi pierd iarăşi rostul, nici capul nu rn-ar durea, ijiindflH eşti bun de nimic altceva decît de luat peste pici» i asta n-ai merita-o, la dreptul vorbind.
164
*nrairwe*P"vitegiul antic
LAF.fi; L.
pielea
■, dra-
1.AFEU
inima
vrednits
I'AitOLLES
-am meritat una ea asia. seniore ,
le-o
"ărîmită din ce meiiţi. arte bine.
l<du să te
tot ee-an,
'sesc măcar
PAROLLES
am .să fiu dr-ad-neolo mai înţelept,.?
LAFEU Chiar cfă-i Eor cît poţi mai iute,
■evoie
'■/f' melţ... mai bine
- .-..«■ Hs r«. -ISHU în număn.il „cu-
18S
PAROLLES
Seniore, îmi aduceţi cea mai greu de răbdat **dint™** jigniri.
LAFEU
Cînd e vorba de tine, mi-ar plăcea să ştiu că nu-s *9* poveste chinurile iadului, mi-ar plăcea chiar să ştiu că* veşnice ; dar, din nenoi-ocire, mie mi-a cam trecut vrem« . isprăvilor, bune sau rele, aşa cum şi eu voi trece, acum, pi lîngă tine, cu dreptul pe care mi-l dă vîrsta.
(Iese.)
PAROLLES
Bine, bine, lasă că ai tu- un băiat, şi pe spinarea lui am să-mi răzbun jignirea asta ; scîrbos, bătrîn, spurcat, **scîij** bosule ! Nu-i nimic : trebuie să am răbdare ; nu e nici 1 piedică serioasă. Am să-l bat, pe cinstea mea, dacă-î îi» tîlnesc şi-mi vine la-ndemînă, am să-l bat chiar de-ar *S* să'fie el nu o dată, ci înc-o dată şi înc-o dată pe-atîta dl nobil ! Iar de bătrîneţele lui n-are să-mi pese mai mult decît de o... Am să-l bat! Numai să-l pot întiini înc-o dată...
(Intră Lafeu.)
LAPEU
Băiete, domnul şi stăpînul tău e însurat; asta-i pentru tine o noutate : să ştii că ai o stăpînă nouă.
PAROLLES

Cu **cea mai** desăvîrşită bună-credinţă, rog fierbinte pe **senioria-voastră să fie** cu oarecare rezervă în nedreptăţite tu **care** mă copleşeşte ; el nu e decît bunul meu stăpîn ; iar **cel căruia-i slujesc mai** presus de orice e domnul meu
Da,
PAROLLES
LAFEU
Cine ? Dumnezeu ?,
166
LÂFEU
Dracul ţi-o fi fiind domn ţie .' De ce-ţi pui caJţavete Ia „.aţe, în felul ăsta ? Vrei să faci, din mîneci, craci de nădragi ? Mai fac şi alte slugi aşa ? Ţi-ar sta mai bine dacă ai avea părţile joase unde ţi-e nasul. Pe cinstea mea, de-aş fi doar cu două ceasuri mai tînăr decît sînt, te-aş bate ! Stat de părere că eşti o jignire adusă întregii omeniri şi că datoria fiecărui om de omenie ar *fi să-ţi tragă cîte-o mamă de bătaie : pesemne că ai fost creat ca să aibă lumea qsupra cui să-şi sufle nasul.
PAROLLES Aspră şi nemeritată măsură, seniore .'
, LAFEU
Fugi de-acolo, domnule ! Ai fost ciomăgit în **Italia** pentru că ai şterpelit o rodie din pom ! Nu eşti decît un vagabond, şi faci pe călătorul pasionat. Şi eşti mai obraznic cu nobilii şi cu persoanele vrednice de stimă decît ţi-ar îngădui-o blazonul naşterii şi vitejiei tale ! Nu eşti vrednic să-ţi spună omul un cuvînt ; că altfel, dac-ai fi vrednic, ţi-aş spune „derbedeule" ! Te las.
(Iese.)
PAROLLES
Bine, foarte bine : vrasăzică aşa ! Bine, foarte bine !„„V Să răraînă deocamdată ascuns în sufletul meu ce-fî
(Intră Bertram.) ■ BERTRAM
Distrus şi osîndit la griji pe
m
PAROLLES
Despre- **ce-i** vorba, suflete ?
BERTBAM
Cu toate c-am jurat în faţa popii*i*]\î-G duc Ja pat !
FAROLLES
Cum ? Ce ? Ce spui, iubite ?
BERTRAM
Dragă ParoJJes, m-au însurat cu siîa. Decît în pat cu ea, mai bine plec în inima Toscanei, Ja război !
PAROLLES
Ce strimt bîrlog mai e şi Franţa asta.! . Nu merită să ealce-un om în ea ! Hai, Ja război !
■ BERTRAM.
Scrisori de mîna mamei **Văzut-am.** Ce cuprind nu ştiu !
PAROLLES
Da,, da; Ar trebui ştiut ! Hai, la război
Băiete, la război ! îşi ţine cinstea închisă-ntr-o casetă nevăzută Cel ce-şi sărută-acasă ᵥodoraşuJ Şi măduva şi-o dă-n îmbrăţişări In loc să-şi călărească armăsarul Focos, mînat de Marte. La război ! Un grajd e Franţa ! **Noi,** £n eJ. *m* i Deci, ja război !

BERTRAM
Aşa va fi ! Acasă voi trimite-o, Scriindu-i mamei **cît** mi-e de urîtâ Şi. care-i pricina dă fug. Voi scrie Şi regelui, ce nu-ndrăznese să-i spun, Că darul *lui.mă.* face să iau cîmpii Toscanei şi să lupt, căci nu-i năpastă Războiul, cînd te scapă de-o ne\ʳastă.
, PAROLLES
Crezi că te ţine toana asta mult ?
BERTRAM

Vino-n iatac la mine. Dă-mi povaţă !
Ei îi fac vînt pe dată. Mîine.seară
în ţaMră-am să fiu, chiar de-o să moară J
PAROLLES *"
Hait ! Sare mingea .' Greu se-nghite patuJ ! Biet însuratul e ca şi-njuratul .'... •De-aceea, du-te .' Vînt îi fă ! Nevasta-i Plocon de rege .' Pacoste ! Şşşt .'' *Asia-i* !../
SCENA 4 O *alta încăpere a palatului. Intră Helenaşi Măscări:*
HELENA Din partea mamei ! Mă salută .' Cum se simte ?
MĂSCĂRICIUL
Nu se simte bine ; e sănătoasă, totuşi ! E vesela bucuroasă nevoie mare .' însă nu se simte bine ; dar mi de întrebare, e sănătoasă, slava domnului, şi **i** duce îipsâ de nimic ; cu toate astea, nu se simte **bine**
HELENA
Dacă o duce aşa de bine. ce-o fi avînd de nu se simte **jine** ?
MĂSCĂRICIUL Zău că =■« duce foarte bine ! Doar .două lucruri o ne-
căiesc,
HELENA
Care **două lucruri ?**
MĂSCĂRICIUL .
Mai îiitîi că nu e-n ceruri, unde să dea **dumnezeu;**
s-#jungă cît mai grabnic ! Al doilea, că e pe pămînl, de
unde să se-ndure dumnezeu s-o zboare cît mai repede ! *(Intră Parolles.)*
PAROLLKS Dumnezeu să te binecuvînteze, fericita mea doamnă !
HELENA
Nădăjduiesc, domnule, că-mi doreşti cu toată bunăvoinţa o soartă fericită !
PAROLLES
Rugăciunile mele v-au sprijinit întru dobîndirea **no-rocului acestuia, iar pentru a-l** păstra, mă roLţ . acum !
Ehei, pişicherule ! Cum **o** mai -duce bătrîna mea stupină ?
MĂSCĂRICIUL
Ca **să** ai dumneata toate creţurile de pe obrazul ei **şi a şă-i am eu .toţi** crai Larii i-a.ş dori să o ducă aşii cura **spui ! .**
PAROLLES .;
Curai **a^a ?** Păi eu **nu apun** nimic **! .**
170
MĂSCĂRICIUL
Mare minune ! Eşti om înţelept! Pentru că nu o dată s-au văzut oameni a căror limbă să facă mare caz de ruina stăpînilor lor ! A nu spune nimic, a nu face nimic, a.nu şti nimic şi a nu avea nimic e mai mult de jumătate din deviza dumitale ! în felul ăsta, ai un titlu care înseamnă puţintel mai puţin decit nimic.
PAROLLES
Şterge-o ! Eşti un pierde-vară î
MĂSCĂRICIUL
Ar fi trebuit să spui, domnule, în faţa unui pierde-vară : „Eşti un pierde-vară .'" Adică, în faţa mea, eşti un pierde-vară .'Ăsta ar fi fost adevărul adevărat! .
PAROLLES
Du-te-ncoJo ! Eşti un nebun de duh MĂSCĂRICIUL
M-ai dibuit în dumneata, cocoane ? Sau ţi s-a,arătat cum să mă dibui ! Căutarea, domnule, nu ţi-a fost fără folos ! Ba poţi chiar găsi o droaie de nebuni în dumneata, spre marea bucurie-a lumii şi spre sporirea hazului ei. .
PAROLLES.
Un pierde-vară îndopat, pe cinste ! Stăpînul, doamnă, pleacă-n noaptea asta. , Sînt treburi care-l cheamă-aiurea grabnic. El dreptul tău, străvechiul rit al nunţii Cerut de-mprej urare, nu ţi-l neagă, Dar îl amînă, căci silit se vede ..
S-o facă. însă dorul şi-aşteptarea ■■,.... Presară pe restrişte-alintul dulce, < .,.,
Filtrat de gîndul marii bucurii Ce va veni, şi margini nu cunoaşte !
te-am dibuit eu !
HE.LK;\A Şi ce-a rnai hotărît ?
PAROLLES
Să-ţi iei pe dată-adio de la rege Şî să te scuzi cum s-o puteţi mai bine De graba asta, mai făcînd şi alte

Asemenea demersuri.
HELENA Şi-altceva **?**
PAROLLES
S-aştepţi, liniată ee-i îndeplineşti Dorinţa asta, ce-o pofti să-ţi ceară.
HELENA In orice fapt aştept să-i ştiu dorinţei.
PAHOLLES
Aşa-i şi spun. .
HELENA
Te rog ! *(h'.s'e Parolles.)*
Băiete, baidem ! *(Ies Helena si Măscăriciul.)*
SCENA 5 *Altă încăt>f?rr. a palatului. Intră fMfeu şi Hf-rtram*
LAFEU Nădăjduiesc că senioria-voastră
-I crede un adevărat:
m
tot
BERTRAM Ba da. .seniore, şi chiar cu renume de mar*" *viteaz 1*
LAFEU Asta *o* ştiţi din spusele lui *l*
BERTRAM
Şi din ale altora, mărturii vrednice de toata *a<v.;nea.'* LAFEU
Atunci m-am orientat eu prost : am luat *ciovjr'ix.i* .^ta drept pupăză.
BERTRAM
Vă pot asigura, seniore, că e un put de ştiinţa. ;, pe-atîta de viteaz.
LAFEU
Atunci am greşit faţă de ştiinţa lui, şi mă rec *:<■■<* păcat şi faţă de vitejia pe care spui c~o are ; *h* de primejdios cu cît nu-mi pot găsi în inimă nici *::■..* de căinţă. Dar uiţe-l că vine. Fii bun, dă-ţi osteneală .^ faci prieteni. Am de gînd să-i păstrez prietenia asta. *(Intră Parolles.)*
PAROLLES *(lui Bertram)* Se face tot ce-ai poruncit, seniore.
LAFEU •-,..-
Fii bun şi spune-mi, domnule, ia ce croitor *se.-mb>-acc*
op
Mi
DqmnuJ.e ?
PAROLLES
LAFEU
O, seniore, eu îl. ştiu; prea bine : e-un croitor **de mare** clasă, un foarte remarcabil meseriaş, senior': !
BERTUAM *(aparte către Parotte$)*
K fosi Ia rege ?
A fost,
PAROLLES
*(aparte către **Bertram)***
BERTRAM *(aparte către **Parolles)***
Pleacă ta noapte ?
PAROLLES
(aparte către Her trăim)
întocmai cum ai vrui.
BERTRAM *(aparte către **Parolles)***
Scrisorile le-am scris, mi-atn **strîns în lacre Qdoarele de** preţ, **de** cai **vorbit-ani. La noapte,** cinci **să-mi** iau mireasa-n **grijă, Sfîrşesc în** loc **să-neep** ! . *
**■'. LAFKU
Un adevărat călător **poate** avea trecere **cu poveştile** lui, **după-masă, la .spartul chelului ;** dar **unul la care,** din **tot ce spune,** trei treimi **sînt** minciuni, şi nu se foloseşte de **un adevăr decît** atunci cînd e prea cunoscut, **şi asta** numai **ca** să-şi mascheze cu **el miile** de minciuni revărsate- 'asupra celorlalţi, **merită să** fie **ascultat o dată *.şu* bătut "de trei'-ori. Cu bine, căpitane ! . .'. •"**

BERTRAM
A fost vreo ceartă între acest senior şi domnia-ta, *mon-*
PAROLLES

Nu-mi pot da seama prin ce am meritat eu să cad în dizgraţia acestui senior.
LAFEU
Âi izbutit să cazi în ea cu cizme şi cu pinteni cu tot, întocmai ca acela care face tumbe în tava cu cremă * ; ieşi din ea cît mai repede, ca nu cumva să te tot vezi întrebat cum de-ai ajuns acolo.
BERTRAM
l S-ar putea să-l judecaţi greşit, seniore !
f . **LAFEU**
Şi am de gînd să-l judec tot aşa, cît voi trăi, oricît m-ar năpădi cu rugăminţile ! Adio, seniore, şi, crede-mă : n-are cum fi plină de miez nuca asta găunoasă. Sufletul omului ăstuia sînt hainele pe care le poartă ; să nu te-ncrezi în el cînd e vorba de lucruri ce-atîrnă greu în cumpănă. Am mai avut de-a face cu astfel de oameni, şi ştiu ce le poate pielea. Rămîi cu bine, *monsieur ;* te-am vorbit de bine, mult mai de bine decît ar fi meritat-o din partea mea valoarea şi spiritul dumitale. Dar ce să-i faci .' Trebuie să răspundem la rău cu bine !
(Iese.)
PAROLLES Ce om bun de nimic, curteanul ăsta ! Jur !
[1] **La serbările populare ale vremii apărea şi un măscărici care făcea tumbe într-o imensă tavă cu cremă, ca să stîrnească rîsul spectatorilor.**
175
a-ai putea.
Ce, nu-l cunoşti ?
BERTRAM
PAROLLES
BERTRAM
Ba-] ştiu prea bine. E stimat de toţi.
Dat uite : vine piatra meii de **moară.**
(Intră Helena.)
IIK LENA
A..m fost. .slăpîne. cum mi-ai dat poruncă, La rege. să-i vorbesc **şi să-mi** dea **voie** Să **plec** numaidecât. Doreşte însă O vorbă-n patru ochi întîi să~ţi spună.
BEEtTRAM
Cu ni i-o fi voia. mă supun ! Helena, Sâ nu te mire hotărîrea luată. **Nepotrivită** clipei şi-mpotriva **îndatoririlor** oricărui **mire** ! Ci im **n-am** fost pregătit de fel de nuntă, **Sînt** .stingherit, .şi te conjur de-aeoea Să-ţi iei pe dată drumul către **casă,** -Şi singură, mai bine, **să-ţi** răspunzi, **Decît** sâ-ntrebi, de ce te-am **conjurat** ; Căci pricini am, **adinei,** cum nu s-ar spune. Şi tpţ ce-ain **hotărît** o din nevoia **De-a face** faţă unor j'apte-anume, Pe care nu le **ştii.** Dă asta mamei !
***(îi luminează** o scrisoare.)* Trec două **zile** pînă-o să te văd. Te **fax** cu hUelepciunea-ţi !
HELtlNA
Ce pot apune ? Ştiu doar eă-ţi, sînt cea mai' plecată slugă,,
BKRTRAM **Destul,** destul cu asta .'
HELENA
Şi **că** veşnic,
Cu sîrg voi căuta să şterg distanţa **Ce-i** in!reobîr.şi<i mea umilă Şi **marele-mi** noroc .'
iTEKTRAM
Hai, lasă astea ! Dă pinteni graba ! Pleacă **iute-acasă** !
HELENA
îţi cer iertare...
BKK.TRAM Ei. ce vrei sâ spui ?
HELENA
Nu-* vrednică să am aşa **comoară Şi nw-ndrăznese să** spun c-a mea-i. Dar este ! Cu dragă mimâ-a.ş fura **ceva** Ce-i **scris** în lege **că-i** al meu.
BKRTRAM
Ce vrei *1* HELENA
Ceva... şi nici atîta. Chiar nimica. N-ra? **vrea să-ţi spun** ce-aş vrea, stăpîne. **Insă..**
177
u da, pe legea mea ! Străinii şi vrăjmaşii doar sărutul De despărţire nu şi—1 dau.
BERTRAM
Te rog, . Nu sta şi pierde vremea ! Caii-aşteaptă !
HELENA Stăpîne drag, tot ce mă rogi poruncă-i !

BERTRAM *(către Parolles)*
Unde-mi sînt ceilalţi, domnule ?
Adio ! *(Helena iese.)*
Te du spre casă ! Unde nu m-ăţi prinde Cit timp pot spada-n ritm de tobe-ntinde. Hai ! Pregăteşte-mi fuga !
PAROLLES
Hai ! *Corâggio* [1] *! jlese.)*
Caraf : în original, în limba italiană.
ACTUL ijf
soldaţi **DUCEL**
^acesuic2 a făcu! să curJ?
De Partea înălţimii i,î(, Sfiilfâ înffrc^ifoare, neagră^!' Upta : fdgra, de cealaltă /
" DOILEA **NOBIL**
Pe care-un sfat de nobili l-înspăimîniă Şi-i taie tot avîntul, nu-ndrăznesc Să spun. ce cred de cînd descoperit-am Că mi se-ntîmplă să dau greş,]a fel Ca şi să nimeresc.
DUCELE
Cum vrei, să fie !
A'L DOILEA NOBIL !
Dar ştiu că junii naţiunii noastre, S-au plictisit de trai tihnit, şi zilnic In tot mai mare număr vor sosi Să se mai dezmorţească.
DUCELE
I-om primi
Cu toată cinstea, şi-or pleca-ncărcaţî De-onoruri. Vă cunoaşteţi bine locul. Cînd cad mai-marii, cad spre-a vă mălţa. Pe mîine-n tabără !
(Trompete. Ies.)
SCENA 2
Roussillon. O încăpere în casa contesei. Intră Conî<---<; şi Măscăriciul.
CONTESA
Toate s-au întîmplat cum le-aş fi vrut. afară owr faptul că nu vine şi el cu ea.
MĂSCĂRICIUL
Pe legea mea. eu cred că tînăruî .stăpin *e-ur.-.* ■. *.n\ "ăe* melancolic.
180
'Din , ■ ■ **CpWTESA**
Spun,- şi
Să *v*
IMI
a nici o
CONTESA
te»t «pui f.u acolo ?
>emai ee-ţi spune şâ el acolo ! *(Iese.)*
CCÎNTESA
(citind)
..Ţf-aos trimis o noră ; l-a-nzdrăventt pe rege şi in-a dobopît pe mine. Am luat-o de nevastă, dar nu-n pat, şi l^'am jurat să n-o fac niciodată, Vei auzi că am fugit : f «lă—c» înainte de-a-ţt fi ajuns in *auz* vestea. De*i drept[1]
181
că lumea-i largă îndeajuns, am să mă ţin mereu departe, îndatorat şi respectuos, rămîn nefericitul tău fiu, *Bertram."*
Nu-i bine ce-ai făcut, băiat pripit ! Să fugi de bunătatea unui rege, ■ Şi să-ţi atragi pe cap mînia lui ' Dispreţuind o fată virtuoasă Ce nici" un rege n-ar dispreţui-o ! *(Intră Măscăriciul.)*
MĂSCĂRICIUL
O, doamnă, sînt aici veşti grele, cuprinse între doi soJ-'j daţi şi tînăra stăpînă.
CONTESA Ce .este ?
MĂSCĂRICIUL
Nu te-ngrijora,; găseşti şi-o mîngîiere-n veştile aces-; tea : mîngîierea e că fiul tău nu vrea să fie omorît aşa da repede cum credeam eu...
CPNTESA De ce să fie omorît ?
MĂSCĂRICIUL

Aşa zic eu, doamnă, ca, dacă fuge — cum aud c-a şi făcut — primejdia este să te împotriveşti primejdiei f asta ar însemna pierdere de oameni, deşi ar fi dobîndire de prunci. Uite-i că vin, şi-o să-ţi spună ei mai multe. Eu tot ce-am auzit e că a spălat putina !
(Iese. Intră Helena şi doi nobili.)
ÎNTÎIUL NOBIL V6 aibă domnu-n pază, bună doamnă !

HELENA Stăpînul meu s-a dus pe veci, stăpînă *i*
AI, DOILEA **NOBIL** Nu -spune-aş.a !
CONTESA
Aveţi răbdare, domnilor, vă rog! De-atîa rău şi-atîta bine*n viaţă Avut-am par1e,-neît, de-i rău sau bine.
Nu mă mai pierd cu firea, femeieşte. Unde mi-e i'iul ?
AL DOILEA NOBrL
A plecat, în slujba Florenf.ei, sa .se lupte pentru duce. L-am întîlnit, căci noi venim de-aoolo Şi, dînd mesajul curţii, ne întoarcem.
HELENA
Vezi, doamnă, scrisul Jui pe paşaportul ce-mi dă ! *(Ci-teşte.)* Cînd vei avea inelul meu, ee nu-mi va ieşi niciodată •din deget, .şi vei putea s-arăţi un prunc ieşit din trupul tău, al cărui tată să fiu eu, atunci să mă numeşti bărbatul tău ; dar prin acest „atunci" eu înţeleg „nicicînd". ni că Ossîndă !
Ce groax-
CONTESA Voi a fi «duş scrisoarea, nu ?
PRIMUL NOBIL
".   Noi, doamnă,
şi, cum îi ştim cuprinsul, sin tem trişti Că v-a făcut necaz.

2?>S
,1,3 a
£<S.
»'- o
o ag , §a3 £
to r a S
a>
CL <
i*
■** E"
E
4-
"23
II
S s 3 ai6
051 Epc
III
►kgo
0-3 » E.S.
3
i—i
5
03 P<
9"^
'8
!r* w
f)3

f
05<
r
3
8
.j
E 3
o 3 a

3 o.
w
o
a,
<
3*â
P Pe
0. 3
S

Nu-i poate da onoarea ce **şi-o** pierde Acum. Şi-satm să vă rog **să-i** duceţi încă **Şi-un** mic.răvaş.

Ai. **DOILEA** NOBIL

Vă vom sluji în **toate Şi-n** tot ce-aveţi **de-ndeplinit mai-vrednic,**

CONTESA

Să-ndeplinim întîi îndatorirea F[J]Iăeut~a ospeţiei. Hai, poftiţi ! f/es<? *Contesa cu oaspeţii.)*

HELENA

„Nu calc în Franţa cît mai am soţie !" Nu vrea nimic din Franţa cît o are ! Nu vei avea nici una-n Franţa, conte, Şi-atunci din nou avea-vei tot, Roussillon Să fiu chiar eu cea care te goneşte Din ţara ta, predîndu-te primejdiei Războiului necruţător ? Eu, care Te-am scos din **huzureaja** curţii, unde Erai doar ţinta ochilor frumoşi, Şi te-am dat ţintă plumbilor de flintă ? Voi, soli de plumb, ce călăriţi pe flăcări» Zburaţi pe-alături, şuierînd prin aer, Şi nu-mi aflaţi stăpînul. Cînd se trage Asupra lui, de mine-i pus sub **gloanţe.** De cată unul pieptul să-i străpungă, Nemernica ce-l ţine-n loc sînt eu. Şi chiar de nu-l omor, eu sînt pricina Că. moartea şi-a găsit-o-n chipul ăsta, Mai bine-aş fi-ntîlnit un leu răgind De chinul foamei în pustiii'T Mâi bine Mi~ar fi căzut pe cap nefericirea

-*

tau aici ca ^

i **un** vînt *de*

gii

tine

(lese.)

DUCELE

Cu-ncre Norocul

DUCELE

BEHTRAM

Mărite Marte,-ţi intru-n rînduri astăzi! Tu fă-mi, asemeni gîndului, şi firea : Ibovnic tobelor, urînd iubirea. *(Ies.)*

SCENA 4 "'■

Rott*-viM<;ti. *Odaie în casa Contesei. Intră Contesa j Logofătul casei.*

CONTKSA

Vai. cum de i-ai primit scrisoarea ? Doar
Puteai să ştii că face ce-a făcut
De-ţi dă scrisoarea ! Mai citeşte-o o dată f

LOGOFĂTUL *(citind)*

..Primită de Sînt-Iacov pelerin, Desculţă mă tirăsc pe târna rece, Prin pocăinţă grea să-mi poată trece

Iubirea ce m-a sîngerat din plin.
O, scrie-i. ^crie-i să revină-acasă, De la războiul crunt, iubitu-ţi fiu, Stăpînul meu, al cărui nume viu
I-.1 voi sfinţi rupjîndu-mă. zeloasă.
Să-i ierte Herei • c-ii putut să-i curme Plăcerile, punîndu-l piept să dea Cu tabăra şi cu primejdia rea,
Pe unde moartea-i calcă tot pe urme,.
Prea bun şi prea frumos e. pentru moarte, Pe care-o vreau, să-i fac lui altă soarte !",
″ în mitologia greaca, zeiţa căsniciei, soţia lui Zeus.
CONTESA
Ce ghimpi de -foc în vorbele ei bJînde *!* Rinaldo, n-ai făcut nicieînd prostie Mai mare ca atunci cînd ai lăsat-o Să pîece-aşa .' De-aş fi vorbit cu dînsa, Poate-o-nturnam, Dar s-a ferit, pleerad,
LOGOFĂTUL
Jertaţi-mă. De v-aş fi dat scrisoarea La miezul nopţii, poate-o mai găseam ! Deşi ea scrie că-i în van s-o cauţi...
CONTgSA
Ce înger, oare, pe-acest soţ nevrednic
îl va mai binecuvînta ? El, numai
De-o fi primită rugăciunea fetei
La cerul ce-o ascultă cu plăcere,
Mai poate de dreptatea-i grea sa scape- ,1.7
Rinaldo, serfe-acestui soţ nevrednic
De soaţa lui. Şi fiece cuvînt
Să fie greu de preţul ei, pe care
Nu-l ştie preţui. Durerea-mi multă,
Deşi n-o simte,-aşterne-o cu asprime
In scris, şi grabnic plece olăcarul ;
Cînd va aila că-i dusă, o să vină 1
Ea, trag nădejde, dacă-aude asta,
Şi-ntoarce paşii, îmboldiţi de-o mare..
Curată dragoste ! N-aş şti, din doi,
Să spun pe care-l îndrăgesc mai mult.
Nu mă pricep să-mi cîntăresc simţirea !
Dă-i tot ee-'i trebui' omului ce pleacă !
Mi-e sufletul prea greu.
vîrsta mea; *[* vorbă .vrea, K '
SCENA 5
hi afara zidurilor Florenţei. Se aude o fanfară în depărtare.
***Intra o b&trînă văduvă** din florenţa ; apoi Diami, fiica ei, Violenta, Mariana şi **alţi** cetăţeni,*
VĂDUVA
Ei, haide ; căci dacă se-aprcrpie de cetate, n-o să mai putem vedea nimic.
DI ANA
Se spune că acest conte francez şi-a cucerit laurii pe cîmpul de bătaie. •
VĂDUVA
Au venit veşti că el l-a luat ostatic pe cel mai mure •comandant a! lor şi că tot el l-ar fi ucis, cu mina lui, pe-un frate-al ducelui de Siena. *(Fanfară.)* Ne-am străduit degeaba; au apucat pe-alt drum. Ascultă, Poţi s-auzi după trompete î
MARIANA
Hai să ne-ntoarcem ! Să ne mulţumim cu veştile* anunţate. Bagă de seamă, Diana, fii cu ochii-n patru la contele ăsta francez : onoarea unei fetei e bunul cri nume, şi nici o zestre nu-i âtît de mare ca cinstea însăşi.
VĂDUVA
I-am povestit vecinei cum s-a legat do line un domn
din oei care[3]-! însoţeau.
■ MARIANA
Ii ştiu pe derbedeul ăla ! Vedea-l-aş spinzurat ! Unul, Paroiles î Un pezevenghi murdar, enre-.l împing^TH d-alde astea pe tînărul conte. Păaeşte-te de dînşii. Diana! Făgăduielile, ademenirile, jurămintele, dovezile de iubire

şi oricare alte unelte ale poftei josnice, nu-s lucruri în care să se-ncurce unii ca ei. Cîte fete nu le-au căzut în mreje! Şi, ce-i mai păcătos în toate astea, e că îngrozitoarele urmări ale pierderii fecioriei nu-mp|tdică să se repete faptul, şi pasărea se-nfige în frigare. Sper că nu trebuie să-ţi dau şi alte sfaturi. Şi iarăşi sper să ai atîta har, încît să te păstrezi cum eşti şi unde eşti, căci nu-i
pe lume maA mare primejdie decît să-ţi pierzi în felul ăsta cuviinţa.
DI ANA
Să nu vă fie teamă pentru mine.
, A VĂDUVA
Aşa trag şi eu nădejde. Uite, vine-un pelerin-femeie (Ştî.u că la mine-acasă o să tragă, căci într-acoaoe unul pepitul se îndrumă. Am s-o întreb.
(Intră Helena în veşminte de pelerin.) Domnul cu tine, pelerine ! Spune~mi, Ce drum ai luat ?
HELENA
Către Saint-Jacques-le-Grand ! Unde-i sălaş de pelerini, vă rog ?
VĂDUVA
La Sîn-Francisc, chiar lîngă porţi, acolo.
HELENA
Şi ăsta-î drumul ?
VĂDUVA - ..
. Ăsta-i ! *(Se aude din depărtare un marş.)*
Ia-auzi .' Vin !
De zăboveşti o clipă, pelerine, Doar pînă trec soldat"
Te duc la casa unde poţi să tragi ! Fac asta fiindcă cred e-o ştiu pe gazdă el cum mă cunosc.
HELENA Eşti, poate, gazda !
VĂDUVA De-ţi e pe ;plac. om sfînt,
HELENA
îţi mulţumesc} ' Aştept, cum vrei !
VĂDUVA Vii, cred, din Franţa,'
HELENA
Da!
VĂDUVA
Azi poţi vedea tot un francez ca tine, Viteaz, care-a luptat în fruntea oastei Ducale a Florenţei.
HELENA
Cum îl cheamă *t*
DI ANA
Po&te-l cunoşti : e contele Roussttlon.
HELENA
Din auzite. Umblă 'zvon că-i OM
De preţ, dar nu-l cunosc.
Visul
DÎANA
Oricum ar fi,
Alei a fost viteaz. Fugit din Franţa, Pe cît se spune, fiind'c-a fost de rege Căsătorit cu sila.
Crezi c-aşa e ?
HELENA Da; sigur, chiar aşa-i ! îi ştiu soţia.'
DIANA
E-aipi un domn ce-l însoţeşte. Spune Doar rele despre ea.
HELENA
Ce nume poartă.?
DIANA
Monsieur Parolles! ; HELENA
O, cred şi eu ca el, Că. faţă de valoarea ăstui conte, Prea-i ne'nsemnată ea să-i stea alături, Şi chiar s-o pomeneşti ! Tot ce-o înalţă în preţ e biata-i cinste. Asta nimeni N-a pus-o la-ndoială.
i DIANA
Vai, sărmana
Femeie ! Grea sclavie-i să ajungi Nevasta unui om ce te urăşte.
VĂDUVA

Dau scris că-i milostivă. Unde-o fi I-e sufletu-ntristat .' Şi fata asta Putea să-i pună coarne, doar să vrea X -

HELENÂ

Ce vrei să spui ? S-a-ndrăgostit de dînsa, Şj-i face contele, cumva, propuneri Neruşinate ?

VĂDUVA

D-apoi cum ? îi face ! I-a dat asalt cu tot ce poate-nfrînge Plăpînda cinste-a unei biete fete. Dar ea e înarmată -şi—şi păzeşte

Cu cinste cinstea ! ,

MARIANA

Să ferească zeii Să fie-altminteri !

VĂDUVA

Iată-i, vin ! Sînt ei! *(Toba şi steaguri. Intră Bertram, Parolles şi toată trupa.)*

.VAIÎUVA

Antonio-i ăsta, fiul cel mai mare Al ducelui, şi ăsta e Escalus.

HELENA ' '■·■'". ■ Francezul care-i ?

DIANA

Asta ! Cel cu pene.

E mîndru om ! Plăcea-mi-ar să-şi iubească Nevasta ! Dac-ar îi cinstit, ar fi Şi mai plăcut ! Aşa-i că-i chipeş ?

HELENA

îmi place .mult.

Foarte f

DIANA

Păcat că nu-i cinstit. Alături e pramatia ce-l îndemână La rele. Dac-aş fi soţia lui, L-aş otrăvi pe derbedeu.

HELENA

. Dar care-i ?

DIANA

Paiaţa-mpanglicată. Ce posacă-i .'

HELENA

L-or fi rănit în luptă !

PAROLLES

Adio, tobă ! Ce să-i faci ?!

* MARIANA

Grozav l-a necăjit ceva ! Ne-o coace!

VĂDUVA

Ei, fire-ai spînzurat !

MARIANA

Cu tot cu panglici, Codoş ce eşti !

(Ies Bertram, Parolles şi trupa.)

VĂDUVA

S-au dus oştenii Vino. pelerine ! Te duc să mîi pe noapte. Patru-cinci Ca tine, tot din tagma lui Sînl-Iacov, Mi-au stat în casă.

HELENA

Mulţumesc smerit Şi te-aş ruga, cumătră şi cu fata La cină să ne fie oaspeţi. Placul Al meu va fi, precum şi cheltuiala. Şi spre-a vă răsplăti, voi da fecioarei Poveţe preţioase. *t*

AMÎNDOUA

Cu plăcere ! *(Ieşi.*

SCENA 6

Tabără în faţa ziăurilor^Florenţei. Intră ***Bertram*** *şi cei* [1] ***doi*** *nobili francezi.* . .

■ ■

ÎNTÎIUL NOBIL *~1,*

Ei, bunul meu domn, pune-l s-o facă ; dă-i mînă liberă să-şi facă cheful.
*
AL^DOILEA NOBIL
De n-oţi vedea şi senioria-voastră că-i un slugoi, să fiu eu şters din cartea stimei !
ÎNTÎIUL NOBIL
Pe viaţa mea, seniore : e-un clăbuc ! O spumă de săpun, un vînt, un. zero !
< **BERTRAM**
Deci credeţi că mă-nşel amar asupră-i ?
ÎNTÎIUL NOBIL
Credeţi-mă, seniore, din cîte-l cunosc eu — şi fără si port pică, ci vorbindu-l cum ţi-ai vorbi o rudă — e-un fricos ştiut de toată lumea, un mincinos fără de nici un
196
capăt şi fără de hotar, un om ce nu şi-a împlinit în veci făgăduielile, şi n-are-n el măcar o însuşire care să-l facă vrednic de bunăvoinţa senioriei-voastre.
AL DOILEA NOBIL
Cu eale-ar fi să-l ştiţi mai bine ; ca nu cumva, bizuin-du-vă prea cu tot dinadinsul în vitejia lui de care duce lipsă, să vă pomeniţi că dă. cinstea pe ruşine cînd e primejdia mai mare şi cînd e-o treabă de făcut mai de nădejSe.
BERTRAM
cercare.
AL DOILEA NOBIL
Nimic mai nimerit decît să-i daţi îngăduinţa să re-
dobîndească' toba de care-J tot aude lumea spunînd cu
atîta siguranţă că pleacă s-o aducă îndărăt de la vrăjmaş.
ÎNTÎIUL NOBIL
Şi eu, cu-o trupă de florentini, am să-l prind pe nepusă masă; voi lua tot oameni din cei pe care sînt sigur că nu-i ştie, şi-i poate lua drept inamici ; o să-l legăm, şi-n cap avem să-i punem un sac, în aşa fel încît să creadă, eînd l-om aduce-n corturile noastre, că-i dus în lagărul duşman, nu alta. Şi senioria-voastră doar să fie de faţă la- interogarea lui : atît. Be~o fi să nu trădeze, pe preţul vieţii ce i-am lăsa-o, în toiul celui mai bestial acces de frică, şi de nu s-o oferi să vîndă toate secretele pe care .' ? deţine, ca să le-ntoarcă împotriva senioriei-voastre, *şi* ■■'•:. afurisindu-şi .sufletul pe veci, cu jurămmt^luînd măr-oerul, să nu vă mai încredeţi niciodată în judecata în nici o treabă.
197
..!■ I 'AL **DOILEA** NOBIL
O, de dragul hazului ce-aveam să facem, îngăduiţi-i să-şi aducă toba aia : se laudă c-a născocit **o** stratagemă-n scopul ăsta. Cînd senioria-voastră va vedea reversul reuşitei acestei stratageme, **şi-şi** va da seama ce tinichea ieşit-a din topirea acestui bulgăre de. minereu **contrafăcut, de** nu veţi face haz ca la *întâmplările* lui *John Drum*[1], înseamnă că părerea nu vă poate fi clintită. Uite-l că vine.
ÎNTÎIUL NOBIL
O, de dragul hazului, nu puneţi piedici acestei urzeli mucalite ! Lăsaţi-i mină liberă să-şi readucă toba cum s-o pricepe !"'
(Intră Parolles.) BBRTRAM
Ce-i eu dumneata, ***monsieur*** *?* Toba aceea nu-ţi mai iese din minte de arăţi aşa de posomorit.
AL DOILEA NOBIL Dă-o naibii ! Dueă-se ! Nu e **decît** o tobă !
PAROLLES
Nu e decît o tobă !? Asta îaseamnă că **nu** e **decit o** tobă ? O tobă pierdută în felul ăsta !? Straşnici comandanţi am avut, n-am ce zice : să arunci în şarjă cavaleria noastră asupra propriilor noastre flancuri, şi să faci breşă j în rmdurile propriilor noştri soldaţi !
AL DOILEA NOBfL
Nu e un lucru care să atragă asupra comandamentului **militar** vreo dezonoare : e una dintre acele catastrofe ale
[1] Comedie anonimă ce se bucura de oarecare popularitate la . Londra, spre sfîrşitul secolului al XVI-lea ; ea

războiului, pe care Cezar însuşi, dac-ar fi fost acolo să conducă oastea, n-ar fi fost în stare 5-0 împiedice.
BERTRAM
Ce să-i faci, nu prea avem motive să ne mîndriro cu izbînda asta ; ce ne-a adus oarecare dezonoare a fost pierderea tobei aceleia ; dai' cum tot n-o mai putem re™ dobîndi...
PAROLLES Ar fi putut fi redobîndită !
BERTRAM *';* Ar fi putut. Dar acum nu mai poate fi !
PAROLLES
Ba poate fi redobîndită *l* Dacă meritul acţiunilor militare n-ar fi atîl **de** rareori pus pe seama chiar a adevăratului făptuitor, m-aş face eu luntre şi punte să' aduc toba, aceea sau alta, sau ***fnc*** *jacet* *.
Păi, dacă te ţin balamalele, n-ai decît s-o faci ! *Monsieur,* dacă socoteşti că misterul stratagemei **dumitale** poate să ne redea această unealtă, acest obiect de cinste, aducîndu-l la patria sa mumă, pune-te cu mărinimie pe lucru .şi dă-i drumul. Dinspre partea mea, îţi voi **răsplăti** isprava ca pe-o fajjtă de mare vitejie. Dacă-ţi dai toată osteneala şi te descurci cu iscusinţă în treaba asta, ducele va vorbi şi el despre izbînda dumitale, "răsfrîngînd totodată asupră-ţi gloria acestei isprăvi, chiar pînă la **cea** mai înalta .exi^resie a valorii dumitaie.
. ■
PAfiOLLfiS
Pe braţul mea âe bun soldat ! o duc la capăt ! [1] *Aici zace,* cuvinte latineşti cu. care încep inscripţiile funerare.
BERTRAM Numai să nu te culci pe urechea aia...
PAROLLES
Pornesc chiar la noapte. Şi chiar în clipa asta îmi pun în ţarc îndoielile, mă consolidez în certitudinea mea şi mă pregătesc de măcelul cel "mare al morţii ; jar eînd va bate miezul nopţii, vă puteţi aştepta la veşti din partea mea.
BERTRAM
Pot cuteza să înştiinţez pe înălţimea-sa ducele că te-ai dus s-aduci toba ?
PAEOLLES
Nu pot şti cum are să-mi izbîndească fapta, stăpme, dar că voi încerca fac jurămînt.
BERTRAM
Te ştiu viteaz, şi-mi pun nădejdea-ntreagă în" Iseu-* sinţa dumitale de soldat. Te du cu dumnezeu !
PAROLLES
Zis şi făcut ! Nu-mi place vorba lungă !
(Iese.)
ÎNTIIUL NOBIL
Nu-ţi place mai mult decît îi place peştelui apa ! Nu-? om ciudat, seniore, omul ăsta, ce pare-atît de încrezăto] în sine, purcezînd la o treaba de care ştie bine că nu-: de dus la bun sfîrşit ; se osîndeşte singur s-o scoată 1 capăt, şi i-ar plăcea mai curînd să fie osîndit decît s-facă !
200
AL DOILEA NOBIL[1]
Nu-l cunoaşteţi, seniore, aşa cum îl cunoaştem noi. Pe bună seamă, se poate întîmpla să intre pe timp de-o găptămînă pe subt pielea cuiva, scăpînd în vremea asta de-o grămadă de lucruri ce se pot afla de dînsul ; dar dacă l-ai descoperit o dată, pe urmă nu-l mai crezi pe veci ! .
.
BERTRAM
Cum adică ? Socotiţi că n-are să. facă nici o ispravă în treaba asta de care-atîta de solemn *se* pregăteşte ?.
PRIMUL NOBIL
Nici n-are să se urnească măcar atîtîca ! Se va întoarce însă cu cine ştie ce scorneli de-aîe lui, şi ne va trînti două-trei minciuni gogonate, ticluite aşa fel încît să sa poată prinde ; dar noi i-am pregătit capcana şi-l ştim cîte . parale face! Aveţi să fiţi la noapte martorul prăbuşirii sale, căci într-adevăr nu merită în nici un fel să-l pre-ţuiască senioria-voastră.

AL DOILEA NOBIL
Avem să ne jucăm un pic cu vulpea, pîn' s-o vîrîm de-a binelea la cuşcă. L-a mirosit el şi bătrînul senior Lafeu ; cînd masca lui şi el vor fi două lucruri văzute fiecare aparte, să-mi spuneţi ce soi de plevuşcă vi se pare f-ar.fi; şi-o veţi putea şti chiar în noaptea:asta.,
ÎNTÎIUL NOBIL Mă duc să-ntirid capcana : va fi prins !
BERTRAM Iţi iau cu mine fratele, *monsieur.*
ÎNtîiUL NOBIL
Precum doriţi. Eu vă las. *(lese.)*
BERTRAM
Te duc la casa unde stă. să-mi vezj Drăguţa.
AL DOILEA NOBIL
Parc-aţi spus că e **cinstită** !
BERTRAM
Păcatul ăşţa-i ! I-ara vorbit o dată, Şi mi-a răspuns băţos. Dar i-am trimis, Plin ăst clapon pe care-avem **să-l.** prindem Acuma, daruri şi scrisori. Ce-i drept, Nu mi-a primit nici unul, Mîndră fată ! N-ai vrea s-o vezi ?
AL DOILEA NOBIL
Ba. bucuros, seniore!
(Ies.)
SCENA 7
Florenţa. O odaie în casa Văduvei, Intri Helena şi Văduva.
HELENA
De nu mă crezi că sînt chiar eu aceea,
Nu ştiu cum te-aş putea încredinţa.
Dar pierd tot rostul trudei de mă-mpiedici.

VĂDUVA
Am sărăcit, dar sînt vlăstar de nobili, Şi nu-s dedată-acestor trebuşoare. N-aş vrea să-mi pierd acuma bunul nume Prin vrun nevrednic fapt.
HELENA.
Nici eu n-aş vrea. **întîi,** mă crede : contele mi-e soţ, Şi tot ce-ţi spun, sub jurămîntul tainei, Aşa e, pînă-ntr-un cuvînt. Deci nu poţi Greşi de-mi dai un ajutor frăţesc, Cum cer.
VĂDUVA
Ar trebui să-fi. dau crezare
Doar pentru că mi-ai dovedit din plin Că eşti de neam bogat.
HELENA
Ia punga asta
Şi îasă-mă să-ţi cumpăr ajutorul Pe care-am să-l plătesc mereu, şi după Ce mi-l vei da. Vezi, eontele-ţi vrea fata, Şi-i dă asalt, atras de frumuseţea-i, Decis s-o, cucerească. Vezi de-o-nvaţă . . Cum e mai bine să se poarte. Las-o Să spună „da", ca sîngele fierbinte Aî contelui să nu-i precupeţească Nimic din ce-i va cere ea. Din tată-n Fiu, moştenit de şase generaţii, ■ El poartă-n deget un inel pe care

Pentru nimic în lume nu l-ar da." Cu toate astea,-n focul lui deşert, Nu-i va părea prea mult voinţa fetei S-o cumpere, oricît i-ar fide mare Căinţa mai tîrziu.
VĂDUVA
Acuma văd Pînă-n străfunduri ce ţi-ai pus în gînd.
HELENA
Deci vezi că-i legiuit. Nu vreau mai mult Decît să-i ceară fiica dumitale, , Cit el n--a cucerit-o — chip — inelul, Să-i dea-ntîlnire, şi-apoi să mă cheme Pe mine să fac faţă-n vremea asta, Ea stînd cuminte-aeasă. După-aceea, Ca s-o măriţi, mai pun trei mii de galbeni La ce-am dat pîn-acum.
VĂDUVA
învaţă-mi fata cum să facă astfel
Ca-n legiuita înşelătorie
Şi loc, şi ceas să ştii.din timp. El vine
Cu lăutari în fiecare noapte,
Cu cîntece compuse pentru dînsa,

Nevrednica, şi nu-l putem goni
De la fereşti, de parcă i-ar fi viaţa
în joc, nu alta !

HELENA

Ei, atunci la noapte Să ne-ncercăm urzeala ! De se prinde, I
204
la treabă J *(Ies.)*

ACTUL IV

SCENA 1

In afara taberei florentine. Intră Intîiul nobil francez, CjU *cind-şase (Aţi soldaţi, stînd pitiţi.*

ÎNTIIUL NOBIL

N-are cum veni pe alt drum decît prin colţul gardului ăstuia. Cînd v-azvîrliţi asupra lui, Îndrugaţi şi voi tot ce vă vine la gură, chip, într-o limbă străină ; chiar dacă nu pricepeţi nici voi ce spuneţi, n-are nici o însemnătate. Fiindcă noi nu trebuie să părem că-l înţelegem, afară d-e unul dintre noi, pe care-o să-l dăm drept tălmaci.

INTÎIUL SOLDAT Iubite căpitan, îngăduie-mi să fiu eu tălmaciul.

ÎNTÎIUL NOBIL

Dar nu te ştie ? Nu-ţi cunoaşte vocea ?

ÎNTÎIUL SOLDAT

Nu, seniore, pun capul !

1 ; • ÎNTÎIUL NOBIL

Şi în ce fel de limbă păsărească ai să ne vorbeşti nouă ca să ne traduci ce spune ? •
206
ÎNTÎIUL SOI DAT In limba în care^mi veţi vorbi.

ÎNTÎIUL NOBIL

Trebuie .să ne creadă o trupă de străini în slujba inamicului. Căci a prins cîte o boabă din toate limbile ce se vorbesc pe-aici ; de_ aceea, noi trebuie să vorbim fiecare cum ne-o tăia capul, şi să nici nu ştim. ce ne spunem unul altuia ; în felul ăsta vom părea că ştim ce spunem dacă pricepem toţi ce ţel avem ; limbă de coţofene gălăgioase, de neînţeles, şi bine ticluită. Cît despre tine, care eşti tălmaciul, trebuie să ai aerul a fi cum nu se poate mai în-demmatic. Dar şşşt ! Culcat ! Uite-l că vine ! să tragă un pui de somn de două ceasuri, şi pe urmă să vină să ne toarne minciunile pe care le.tot ticluieşte. *(Intră Parolles.)*

PAROLLBS '

E zece ; de-aeuma-n trei ceasuri am timp berechet să mă-ntorc. Dar ce să spun c-am făcut ? Trebuie să născo-' ccsc ceva ce s-ar fi putut întîmpla-ntr-adevăr, ca să se-n-ghită minciuna ! Au început să-mi rîdă-n nas ! Şi nereuşitele prea s-au-ţinut lanţ în ultima vreme şi prea mi-au ciocănit adesea la uşă... Cred că mi-e limba prea-ndrăz-neaţă ! Dar inima mea i-a prins frica lui Marte şi creaturilor lui, şi nu cutează mai nimic din tot oe-ndrugă limba... _,

ÎNTÎIUL NOBIL : :

(aparte)

Asta-i singurul adevăr de care s-a făcut vreodată vi-; novată limba ta !
207
PAROLLES

Ce dracu m-o fi-mpins să m-apiic de-isprava asta, ci: readucerea tobei capturate, cînd îmi dădeam doar seama că-i cu neputinţă, şi ştiam că nu eram cîtuşi de puţin ho-târît s-o fac ? Trebuie să mă-mpodobesc cu niscai vînă-tăi şi să spun că m-am ales cu ele de pe urma isprăvii,! deşi numai cu nişte biete vînătăi n-are să meargă ! Parcă-a aud : „Aşa de uşor ai scăpat ?" Şi răni de-a binelea nu| îndrăznesc să-mi fac. Aşa că pe unde scot cămaşa ? Limbaj limbă, ar trebui să te pun în gura unei precupeţe şi să-ma cumpăr mie altă limbă, de la catîrul lui Baiazid, dacă toii flecărind mă vîri în asemenea încurcături !

k
1 ' ■ ÎNTIIUL NOBIL

(aparte)

E cu putinţă oare să se cunoască el pe sine atît dfl bine, şi să fie totuşi cum e ?

PAROLLES ^

De-ar putea s-ajungă, pentru trebuşoara asta, doar-să-mi frîng spada ori să-mi sfîşii hainele !

• ÎNTÎIUL NOBIL *(aparte)*

Asta nu se va-nghiţi !

PAROLLES
Sau să-mi rad barba, şi să spun c-a fost o stratagemă!]?.
ÎNTÎIUL NOBIL *(aparte)'*
PAROLLES
Şi să spun că m-ai|
Greu s-ar prinde !
Deşi
ÎNTÎIUL NOBIL' *(aparte)*
PAROLLES
aşi voi jura c-am sărit pe fereastra for tare fei.',^
De Ja ce nălţime ?
ÎNTÎIUL NOBIL *(aparte)*
N-ar merge.
PAROLLES T..de la o sută optzeci de picioare înălţime..7
'ÎNTÎIUL NOBIL • *(aparte)*
O sută optzeci de jurăminte, şi tot nu te-ar crede ni-î meni ! ,'..'.
PAROLLES
De-aş putea pune mîna pe o tobă de-a inamicului, ori,-; care ; aş jura că-i a noastră şi c-am recucerit-o !
. ÎNTIIUL NOBIL
' *(aparte)*
Ai s-auzi numaidecît una !. ■ ' ^
(Zgomote de alarmă.)
PAROLLES
A ! O tobă de-a inamicului!
208
ÎNTÎIUL NOBIL *Throca, movousus, cargo, cargo, cargo:*
TOŢI - "
Cargo, cargo, cargo villianda por corbo, cargo.
PAROLLES
Plătesc ! Staţi ! Mă răscumpăr ! Nu mă legaţi la ochi *(li prind şi-l leagă la ochi.)*
ÎNTÎIUL, SOLDAT . •
Boskos lliromuldo, boskos.
PAROLLES
Ştiu că sînteţi din regimentul Muskos, Şi c-am să mor că nu pricep ce spuneţi. De-iVrun german prin preajmă, vrun.flamand, Francez, danez, italian, vorbească-mi : V-aş spune cum să nimiciţi Florenţa.
ÎNTÎIUL SOLDAT *Boskos vauvado*— Te-nţeleg şi-ţi pot vorbi chiar limba, *Kerelybonto* — domnule.
Roagă-te-n gînd :■ şaptesprezece şişuri Pe inimă-ţi s-aţin !
O !
PAROLLES
ÎNTÎIUL SOLDAT
Te rog, te rog.! *Manka revania dulche !*
210

ÎNTÎIUL NOBIL *Oskorbidulchos volivorco !*
ÎNTÎIUL SOLDAT Vrea generalul să te cruţe încă, Şi-aşa legat la, ochi, te-o duce-alături, Să-ţi afle taina. Poate-ţi scapi şi pielea Dînd în vileag ce ştii.
PAROLLES
O, daţi-mi viaţa,.
Şi vă destăinui tot ce ştiu de lagăr : Cîţi sînt ai noştri, ce-au de gînd. Ehei ! Vă stă-n loc mintea de-ţi afla ce ştiu î
. fNTÎIUL SOLDAT
Dar spui adevărat ?
PAROLLES

De-o fi să iasă Că v-am minţit, puteţi să mă ucideţi ?
ÎNTÎIUL SOLDAT
Acordo linţa ! Ţi se dă răgaz ! se *cu Parolles între santinele. Scurt zgomot alarmă.)*
ÎNTÎIUL NOBIL
Fugi, dă de veste contelui Roussillon, Şi spune-i că fazanu-i prins, şi-l ţinem Legat la ochi, pîn-o sosi aicea Cu fratele meu. Repede *i*
811
AL DOILEA SOLDAT Da, sir ! ÎNTIIUL NOBIL
Mai spune-le că ne va vinde, nouă Pe noi ! Aşa să spui !
AL DOILEA SOLDAT întocmai, sir !
ÎNTÎIUL NOBIL
Mi-l ţin în beznă pînă-atunci, sub lacăt *i*
(ies.)
SCENA 2
Florenţa. O cameră în casa văduvei. Intră Berttam Diana.
BERTRAM Mi-au spus că-ţi zice, parcă, Fontibell.
DIANA
Nu, Diana, doamne !
BERTRAM
Nume de zeiţă S
Eşti vrednică de nume ! Suflet gingaş, în trupul tău ceresc iubirea tace ? De nu-ţi aprinde gîndul focul viu Al tinereţii, statuă, nu fată Te poţi numi. Fii monument cînd mori,
212
Dar. nu acum : stai rece şi-tfieruntată," " Cînd s-ar cădea să fii cum ţi-a fost mama La zămislirea dulcelui tău trup.
DIANA
Ea fu atunci cinstită.
BERTRAM
Fii ca ea!
DIANA
′Nu : mama şi-a-mplinit o datorie Atunci, ce-o ai şi tu ca soţ. ■,
BERTRAM
; Ajunge !
Te rog, nu-mi lua-n. răspăr un jurămînt ! M-am însurat silit. Dar te iubesc, Şi din porunca dragostei doar ţie îţi voi sluji pe veci !
DIANA •'
Da, ne slujiţi,
Atîta doar cît vă slujim ! Dar eînd Culeasă-i roza şi rămîn doar spinii, Pe noi ne-nţeapă, şi voi faceţi haz De jaful ce ne-a pustiit.
BERTRAM
Jurat-am !
DIANA
legărnîntul unic
ce-i jurat
213
Să fie sfînt. Pe ce nu-i sfînt, nu juri, Ci iei pre-naltul mărturie. Spune-mi : De m-aş jura pe fulgerul lui Zeus Că te iubesc, mi-ai crede jurămîntul Ştiind că eu te-nşel ? Nu stă-n picioare Nici clacă jur pe cel care mi-e drag C-am să-i fac rău. De-aceea, jurămîntul Ţi-e vorbă-n vînt, ce n-are consfinţire ! Asta-i părerea-mi, barem !
BERTRAM
Schimb-o ! schimb-o ■! De ce eşti crudă ? Da, iubirea-i sfîntă, Şi eu n-am fost nicicînd înşelător Cum spui ca sînt bărbaţii. Hai, te-ndură Şi dăruie-te bolnavei dorinţe Ce-n mine alt leac n-are ! Fii a mea ! Te voi iubi în veci de veci aşa !
DIANA ■

Bărbaţii ştiu s-arunee-n stîneă funii Să-ţi tragă nava către mal, şi. noi, Femeile, ne dăm bătute. — Aş vrea Să-mi dărui ăst inel !

BERTRAM . . . ;1

N-am drept să-l dărui ! Ţi-l pot împrumuta ! • ■...;

DIANA

Nu vrei, seniore ?'

BERTRAM

E-un giuvaer străvechi al casei noastre, Odor purtat de-ai mei din moşi-strămoşi,

214

Şi-ar fi necinstea cea mai mâre-n lume Să-l pierd. ■

DIANA

E tot aşa şi cinstea mea ! Mi-e castitatea giuvaerul casei, Lăsată moştenire din bătrîni. Şi-ar fi necinstea cea mai mare-n lume -S-o pierd ! Vezi, chiar filosofia ta Se face-apărătorul cinstei mele, Asaltul respingîndu-ţi.

BERTRAM

Ia inelul :

Onoarea, casa, viaţa mea îţi dărui. Mă dau întreg în mîna ta !

DIANA

La miezul nopţii, bate-mi în fereastră.

Voi face-aşa ca mama să n-audă.

Par te conjur, pe adevărul însuşi,

Cînd vei fi-ajuns în patu-mi — virgin încă — Să stai un ceas doar, şi să nu-mi vorbeşti. Am pricini grele să te rog. Afla-vei Cînd vei primi-ndărăt inelul ăsta. în deget, eu, la noapte-ţi voi petrece Un altul, viitorului să spună Ce-am făptuit azî-noapte împreună. Adio, pînă-atunci ! Cîştigi prin mine O soaţă, dar nădejdea mea-i ruine !

BERTRAM

CJn rai am cîştigat, cerîndu-ţi mîna ! *(Iese.)*

215

DIANA

Mulţi ani să ai, să-mi mulţumeşti de rai i Dar ai s-o faci, pînă la, urmă !... Mi-a spus, doar, mama, cum, voi fi peţită, De parcă-n suflet îi vedea. Bărbaţii Acelaşi lucru jură — mi-a spus ea. El mi-a jurat cu mine să se-nsoare Cînd moare soaţa-i. Eu mă. culc cu el. Doar în mormînt. Da-s, oare, toţi la fel Francezii ? Toţi sperjuri ? Atuneea, dară, Mai iee-i alta ! Eu mă sting fecioară. Şi-n fapta ăstei nopţi eu n-am păcat : îl păcălesc pe cel ce-ar fi-nşelat ! *(lesa.)*

SCENA 3

Tabăra florentinilor. Intră cei doi nobili francezi şi doi sau trei soldaţi

INTÎIUL NOBIL Nu i-ai dat încă scrisoarea mamei sale ? ■

AL DOILEA NOBIL

I-am dat-o de-un ceas ; e-n ea ceva ce dă pinteni firii lui, căci, cum a citit-o, s-a şi schimbat de parcâ-i alt om, nu el. ^

, ÎNTÎIUL NOBIL

Şi-a tot atras pe cap necazuri mari, fiindcă -*&*-■*&* lepădat cîe-aşa minunată soţie şi de-aşa dulce femeie.

216

AL DOILEA "NOBIL '

• Mai cu seamă s-a ales cu dizgraţia; regelui, care-şi şi fnstrunase lira mărinimei ca să-i cîrite lui aria fericirii. Am să-ţi spun un lucru, dar sări âragropi în tine cît poţi de^adînc.

îNTîiuL" NOBIL:

îndată ce mi-l vei spune, va rauKi,; şj <*evLiVQUli mor-' itul* lui.

AL DOT-LEAi. NQBHI.-. A sucit capul uuei tinere nofei^/ d^-aiei,--din[1] *Florenţa,* cu foarte bun nume, şi-n noaptea .asia îi înduplecă voinţa, pîngărindu-i onoarea. I-a dat inelul strămoşesc şi, se .consideră intrat prin legămîrit în amestecul' 'ăsta dezgustător

Păi lungească-ne dumn^zeiFpoffS* d&[J] răzwă#ri,- că doar sîntem şi noi ce sîntem J

AL: DOILEA *mfBW*

Nu sîntem decît propriii noştri tilădători. Şi-n tocmai cum, în felu-n care decurg de

ableeafteădăcii©, Ieitatvedam desfăşurîndu-se mai lacg, pînă 5ce-ag«sg-Jaotia^GeIe lor sfîrşituri, tot astfel şi el, care prin fapta ast&j complotează împotriva propriei lui nobleţe seHîeacă în şuvoiul ştîrnit de el însuşi.
ÎNTÎIUL NOBIL
Nu-nseamnă, deci, că-i vrednic de osîndă faptul d ne 'olăm în vileag neîngătîaitele urzeli? Vfasăgică; *mavemmzl* avem în tovărăşia noastră la noapte-? »,
AL DOILEA NOBff,
Pînă după miezul nopţii, nu. Fiindcă-i legat de ceasul întîlnirii, ce i-a fost hotărît cu stricteţe.
ÎNTÎIUL NOBIL
Şi care se apropie cu paşi repezi : tare m-aş bucurai să-şi vadă tovarăşul disecat, ca să-şi poată face, prin propria lui judecată, o părere, după ce l-a întronat în stima lui în chip atît de curios pe-acest uzurpator,
AL DOILEA NOBIL
Nu negociem nimic cu el pînă nu vine contele. Căci faptul că-i de faţă-l pune pe celălalt subt bici.
ÎNTÎIUL NOBIL
Pînă atunci, spune-mi ce-ai mai auzit de mersul Iup-j telor ? -
AL DOILEA NOBIL
Aud că se pune la cale o pace.
ÎNTÎIUL NOBIL
Da' de unde ! Te asigur că pacea e gata-ncheiată !
.: AL DOILEA NOBIL
Ce-are de gînd să facă-atuncea contele Roussillon?' Porneşte mai departe-n lumea largă, sau face calea-ntoar-să-n Franţa lui ?
ÎNTÎIUL NOBIL
Bag seama, din întrebarea ce pui, că nu-i ştii chiar toate secretele.
AL DOILEA NOBIL ,
Ferească sfîntul să-i ştiu chiar toate secretele,, eăci ar însemna să fiu părtaş la isprăvile luj.
216
ÎNTÎIUL NOBIL ••
Soţia lui— smt peste două luni de-ătuncea — s-a făcut nevăzută de-^acasă ; ţelul îi era să facă pelerinaj la Sain t-Jacques-le-Grând ; ceea ce a şi purces cu sfinţenie să îndeplinească,^ în cea mai aspră schimnicie ; şi stînd ea acolo, la Saint-Jaeques, fire gingaşă cum era, a devenit o pradă lesnicioasă pentru durerea ei. Şi-n cele din urmă şi-a dat ultimul oftat, şi cîntă-acum în ceruri.
AL DOILEA NOBIL
De unde şe ştiu toate astea ?
ÎNTÎIUL NOBIL
Cea mai mare parte din chiar scrisorile ei, ce-ntăresc adevărul poveştii, chiar pînă-n clipa morţii ; iar moartea ei, ce nu s-ar fi putut să fie-mpărtăşită cuiva prin chiar . mărturisirea moartei, a fost smerit comunicată de la Saint-I Jacques de către însuşi stareţul de-acoîo.
AL DOILEA NOBIL
E prin urmare contele în stăpînirea tuturor acestor in-;
formaţii ? . j
ÎNTÎIUL NOBIL - '
Desigur, şi încă punct cu punct, în toate amănuntei©; pentru a întări pe deplin adevărul veştilor.
AL DOILEA NOBIL
Mă doare inima, că se va bucura.
ÎNTÎIUL NOBIL
Adeseori ne facem cu-atîta mai vîrtos, din pierderile noastre, mîngiiere.
219
Aii DOILEA NOBIL
■ Şi-adeseori cît.de vârtos. se-neacă-n lacrimi tot ce-am dobmdit !. Atîta slavă cîtă-a recoltat .aici prin

vitejie se va, încrucişa în drumul .lui spre casă cu o ruşine tot atît-de mare !
ÎNTîrUL. NOBIL
Urzeala vieţii noastre.e umplută cu fire-amestecate : laolaltă-s şi binele, şi rău-l ; virtuţile-ar fi mîndre dacă n-ar primi tot timpul palmele greşelilor ce săvîrşim. Şi **cri-l** mele ce facem ar putea-să,deznădăjduiască omenirea, de n-ar mai fi-ndulcite de virtuţi.
(Intră un mesager.)
Ei, ce-i ? Unde ţi-e stăpânul ?
• MESAGERUL
Sraântiinit cu.ducfU.' pe; stradă,. seniore, şi şi-a luat rămas.-buh;de,;la?el în xMp.-solemn ; senioria-sa va lua mîine. dis-T-de^diiBiiie^ţă drumul Franţei, Ducele i-a dat pentru rege scrisori prin care-i .recunoaşte meritele.
(lese.)
AL/DOILEA'NOBIL
Nu-i vor* îi mai mult'decît trebuincioase acolo dacă vor fi .mai mult decît pot recunoaşte.
ÎNTÎIUL 'NOBIL
După cit e'Tegele ■de"âtTepezit la dinţi de mult ce i-a acrit el sufletul, ■ sfwserile,-oricât ar fi de dulci, tot nu-s de-ajuns. Uite, vine[3] acunxşi senioria-sa. *' (Intră'Be'rtram.)*
Ei, ce ziceţi, seniore. rm-r trecut de miezul nopţii™
mnmms
Noaptea. ■. asta >am . a;;şaispr.ezece treburi, ca un fulger ; treburi care m-ar fi putut ţine cî-te-o lună fiecare,

dacă nu m-aş fi zorit atîta ; mi-am luat rămas bun de ia duce şi le-am zis adio celor din preajma lui ; mi-am îngropat o soţie, am jelit-o, am scris mamei mele că mă-n-torc, mi-am trecut în revistă suita, şi, printre aceste Muluri importante de treburi, m-am mai îndeletnicit şi eu cîteva mai drăgălaşe : cea mai de căpetenie a fost ultima, dar pe asta n-am isprăvit-o încă,
AL DOILEA NOBIL
Dacă aveţi ceva greutăţi în treaba asta şi mîine dimineaţă părăsiţi oraşul, atunci e nevoie de grabă din partea senioriei-voastre.
BERTRAM
Vreau să spun că treaba nu-i sfîrşită, fiindcă teamă mi-e c-or să-mi mai aibă urechile de auzit de ea şi de-a-cum încolo. Dar parcă ne pregăteam să ascultăm dialogul dintre nebunul acela şi soldat.' Haide, aduceţi-l aicea odată, să vie momîia aia prefăcută, care m-a înşelat, ca un prezicător care vorbeşte cu două înţelesuri.
AL DOILEA NOBIL
Aduceţi-l aici *(Soldaţii ies.) A* stat pus în butuci o noapte-ntreagă, bietul fanfaron !
BERTRAM
Nu-ţi face griji de asta : călcîiele Iui au meritat-o din plin, pentru că prea şi-au uzurpat multă vreme pintenii *J Cum se poartă ?
AL DOILEA NOBIL
Am spus chiar adineauri senioriei-voastre că nu se poartă singur, ci-l poartă butucii. Dar, ca să vă răspund în sensul în care-aţi întrebat : plînge ca o fetişcană care
[1] Aluzie la ceremonia degradării cavalerilor prin sfărâmarea pintenilor.

şi-a vărsat oala cu lapte. Şi-a făcut spovedania faţă de Morgan, pe care l-a crezut călugăr, spunîndu-şi păcatele de. cînd a început el a le ţine minte şi pînă în clipa nenorocirii de faţă, cînd s-a văzut pus în butuci. Şi ce credeţi că a spus la spovedanie ?...
BERTRAM
Nimica despre mine, nu ?
AL DOILEA NOBIL
Spovedania i-a fost trecută pe hîrtie şi va fi citită în faţa lui ; dacă e-amestecată şi senioria-voastră în ea — aşa cum cred că este — trebuie să aveţi răbdarea de a auzi.
(Intră soldaţii cu Parolles legat la ochi.)
BERTRAM *(aparte)*
Dar-ar ciuma-n el ! Legat la ochi ! Dar nu se poate si mă vorbească de rău tocmai pe mine !

ÎNTÎIUL NOBIL
(aparte) ŞŞŞ i Şşşt ! Vine îmbroboditul ! *(Tare.) Porlotariarossa.*
ÎNTÎIUL SOLDAT
Zice să aducem uneltele de tortură : ce ai de declarat, fără ele ?
PAROLLES
Declar tot ce ştiu, fără să fiu silit : dacă mă strîngeţi cu uşa şi mă turtiţi ca pe-o lipie, nu mai pot scoate o vorbă,
ÎNTÎIUL SOLDAT
*Bosko chimurcho**
222
ÎNTIIUL NOBIL D\ oîtio :. : , •■:,• *Boblibindo chicurmurco.* '
ÎNTÎIUL SOLDAT
Sînteţi un general cu inima prea milostivă. Generalul nostru zice să răspunzi la întrebările pe care-am să ţi le citesc acuma de pe-o însemnare.
PAROLLES
Răspund, şi răspund adevărat; să n-am parte de ziua de mîine. ■ .
ÎNTÎIUL SOLDAT *(citind)*
„Mai întîi întreabă-l de cîtă cavalerie dispune ducele *V* Ce răspunzi la asta ?
PAROLLES
Cinci sau şase mii de cai; dar foarte slabi şi bwni de nimica. Trupele de cavalerie sînt risipite care-ncotro, şi comandanţii sînt nişte bieţi vîntură-lume, jur pe bunul meu nume şi pe crezămîntul ce-l am ; să s-apuc a mai vedea soarele răsărind dacă mint.
ÎNTÎIUL SOLDAT Să aştern pe hîrtie răspunsul tău, aşa cum mi l-ai dat ?
PAROLLES
Scrie-l ! Jur că-i adevărat, eu mîna pe Evanghelie, sau
oricum altfel, în ce fel vrei dumneata ! . ... :
BERTRAM
(încet) Totuna-i pentru el ! Ce sclav neruşinat e ăsta !
223
ÎNTIIUL NOBIL *(încet)*
Vă înşelaţi, seniore : ăsta-i *monsieur* Parolles. galantul om cu principii ostăşeşti — acestea a;u fost propriile | lui cuvinte— care are întreaga teorie a războiului în nodul eşarfei, şi tactica, în teaca pumnalului,
AL DOILEA NOBIL *(încet)*
Asta să-mi fie învăţătură de minte, să nu mă mai încred niciodată-ntr-un om doar pentru că-şi ţine sabia lustruită, şi nici să nu-l cred plin de însuşiri alese doar pentru că se-mbracă îngrijit, ea scos din cutie i
ÎNTÎIUL SOLDAT
Ei, aste am scris-o !
PAROLLES
Cinci-şase mii de cai am spus — şi spun adevărul —*m* şau cam aşa ceva. Aşterne-o pe hîrtie, căci spun adevărat !
ÎNTÎIUL NOBIL
(încet) în asta-i foarte aproape de adevăr !
BERTHAM *(încet)*
Eter nu-l pot felicita pentru împrejurarea în care spune adevărul acesta !
'^^
PAROLLES
Nişte bieţi vîntură-lume, zi-i acolo, te rog ! INTÎIUL SOLDAT
Bine,.am scris, 224
PAROLLES
Iţi mulţumesc cu smerenie, seniore ! Ce-i drept, e drept, nici pe dumnezeu nu-l mînie ! Bieţii yîntură-lume sînt nişte amărîţi de mai mare minunea !
ÎNTÎIUL SOLDAT *(citeşte)*
„Intreabă-l ce efectiv de pedestraşi au". Ce răspunzi, la asta *X*
PAROLLES

Pe crezul meu, seniore : chiar dacă-ar fi să mor în clipa aista, tot am s$L spun adevărat : daţi-mi voie să mă gindesc. Să vedem : Spurio, o sută cincizeci ; Sebastian, tot atîţia ; Corambus, la fel; Jacques, *item* [1]. Guiltian, Cosmo, Lodo-wick şi Gratii, cîte două sute cincizeci fiecare ; compania mea, Chitopher, Vaumond, Bentii, iar cîte două sute cincizeci fiecare ; aşa că întreaga coloană pusă-n şir de paradă, cu cei întregi şi cei betegi sau scoşi din luptă, laolaltă, nu se urcă la 15 000 de capete ; şi din ăştia, jumătate nici nu-n-drăznesc să-şi scuture zăpada de pe mundîr ca nu cumva I să se facă bucăţi.

BERTRAM

(încet) i Ce ziceţi să facem cu ăsta ?

ÎNTÎIUL NOBIL *(încet)*

Nimica decît să-i mulţumim. întreabă-l despre mine, .ce stare am şi cum mă vede ducele ?

ÎNTÎIUL SOLDAT -

Bun, asta am scris. *(Citeşte.)* ,.,întreabă-l dacă există în tabără un oarecare căpitan Dumaine, un francez ;. cum se [1] în latină medievală. *id/"m* <=

în latină medievală, *idem,* de

Visul unei nopţi de rară

223

are cu ducele ; ce ştie despre bravura, cinstea şi iscusinţa sa în treburile războiului ; întreabă-l dacă nu cumva crede' că, prin bani grei, ar putea fi corupt şi împins la răzvrătire !" Ce răspunzi la asta ? Ce ştii despre astea ?

' PAROLLES

Te implor, seniore, dă-mi voie să răspund în parte Ia. fiecare din „interogatoriile" astea : pune-mi întrebările] una cîte una. . :

1NTÎIUL SOLDAT

îl cunoşti pe acest căpitan Dmnaine ? -

PAROLLES

li ştiu : a fost ucenic depeticar ; cîrpea haine vechi ia;' Paris şi a fost dat afară-n pumni de-acolo pentru că î-â lăsat borţos pe măscăriciul şerifului, un mut nevinovat care nu putea să-i spună „nu". . .

(întîiul nobil înalţă ameninţător mina.)

BERTRAM *(încet)*

Nu. fii bun te rog şi stăpîneşte-ţî1m[îhâ,'cu toâte'că văd bine că ăstuia întîia ţiglă care cade** zboară creierii.

ÎNTÎIUL SOLDAT , -

• Ei bine, este acest căpitan în tabăra ducelui Florenţe

PAROLLES

: După ştirea mea, este ; şi-i un păduchios.

ÎNTÎIUL NOBIL

(către Bertram)

Ei, nu vă uitaţi aşa la mine ! Auzim noi îndată şi'ce-o zice despre senioria-voastră. ■-•. i.-:,v .-...-.

ÎNTÎIUL SOLDAT

.Ce crede ducele de el ? '. . ..

PAROLLES ~T

Ducele nu-l cunoaşte altfel decît ca pe-un biet ofiţer de-aî meu ; şi mi-a scris deunăzi să-l dau afară din companie. Cred că am scrisoarea ducelui în buzunar.

ÎNTÎIUL SOLDAT Păi 8-0 căutăm ! V;î'

PAROLLES

Ce păcat ! Nu ştiu dacă o am Ia mine, sau am lăsat-o-n-; tr~un teanc de scrisori de-ale ducelui, 3a mine-n cort.

ÎNTÎIUL SOLDAT

EJp-î aici ! ÎJite-o hîrtie ! Să ţi-o citesc ?

PAROLLES

'Nu ştiu dacă-i chiar asta, ori alte..,

BERTRAM

(încet) . Tălmaciul nostru se descurcă bine !
,'i.' " ■ ? ::'•;■ „ÎNTÎTUL NOBIL ' ■ ■"■ '.'. '■
(încet) .Minunat !
ÎNTÎIUL SOLDAT *(citeşte)*
„Diana, contele-i un biet nebun, dar plin de. bani : de jumulit e bun."
PAROLLES
. Asta nu-i scrisoarea ducelui, seniore ; ăsta e un răvaş pentru o anume fată din Florenţa, una, Diana, prin care-o

îs*

tac să fie cu ochii-n patru la momelile unui oarecare eoni* de Roussillon, un băieţandru fluşturatic şi bun de nimic dar foarte rău de muscă ; te rog, seniore, fii bun şi pune nai-o la loc în buzunar.
\ . ÎNTÎIUL SOLDAT
Nu, mai întîi o citesc, dacă nu ţi-e cu supărare.
PAROLLES
în tot ce-am vrut să spun aici confirm că era glasul cinstei şi-al sincerităţii, menit să-i folosească fetei ; fiind-. că-l ştiam pe tînărul conte băiat dedat plăcerilor şi foarte primejdios pentru o fată, un adevărat rechin pentru virginităţi, un rechin care-nghite orice peştişor găseşte.
BERTRAM *(încet)*
Lichea afurisită pe amîndouă feţele ! Derbedeule !
ÎNTÎIUL SOLDAT *(citeşte)*
De-ţi jură-amor, ia-i banii şi pune-i bîne-ndată Căci după *socoteală,* nu-ţi face *socoteala !* Cît sînteţi *împreună,* deci, stai *ne'mpreunătă,* Ori cere-i *întîi* plata, şi-ncepe-apoz tocmeala... Şi spune-ţi, Diana dragă,
Ce-un vechi soldat îţi spuse : Bărbaţii-n pat ţi-i bagă.
Băieţii, nici pe uşe. Contezi pe *conte,* draga mea. ?
Păi, cere-i întîi *contul.* Să dea cît încă te mai vrea
Şi nu i-ai făcut pontul ! Al tău. cum la ureche ţi-a jurat :
Parolles.

I

, BERTRAM
(încet)
- Merită să fie biciuit dinaintea întregii trupe, cu zeaua asta lipită-n scăfîrlie ! .
AL DOILEA NOBIL v *(încet)*
Acesta vă este prea-devotatul prieten, poliglotul iscusit şi armipotentul oştean !
BERTRAM *(încet)*
Orice pot îndura să văd în faţă, afară de-o scroafă, şi el e-acum o scroafă pentru mine,
ÎNTÎIU-L SOLDAT
îmi dau seama, domnule, după felul cum te priveşte generalul nostru, că vom avea bucuria să te spînzurăm peste puţin !
PAROLLES
Viaţa ! lăsaţi-mi viaţa-n orice chip, seniore ! Nu că ni-aş teme de moarte, cumva ; dar. păcatele mele fiind multe şi grele, aş vrea să mă pot căi în zilele şederii mele pe pămîntul acesta. Lăsaţi-mă să trăiesc, seniore, închis într-un turn, pus în butuci, oricum, oriunde, numai să trăiesc !...
ÎNTÎIUL SOLDAT
O să vedem ce se poate face, aşa că Sedară fără ascunzişuri tot ce ştii. De aceea, să ne întoarcem la acest căpitan Dumaine : ai răspuns în ceea ce priveşte felul cum e văzut de duce şi vitejia lui. Dar despre cinstea lui ce spui ?
PAROLLES ;

Ăsta ? Păi ăsta mi-ţi fură şi ouăle de sub cloşcă. Cît despre violuri şi răpiri de fecioare, nici Nessuş [1] nu-i poate sta alături ! De ţinut jurămintele nu obişnuieşte. să şi le ţină : dar cînd e vorba să le rupă,, e mai voinic deeît Hercule ! Minte, seniore, cu atîta uşurinţă şi atît de firesc, încît te-ar putea face să crezi că adevărul e nebun ; beţia e cea mai de preţ dintre virtuţile sale, căci $e îmbată ca un porc ; iar de făcut rău, nu face rău nimănui cînd doarme, numai cearşafurilor lui de pat ; dar ■ ai săi îi cunosc meteahna-ăsta, şi de-aceea îl culcă pe paie. Un singur lucru mai am de spus despre cinstea lui, seniore : are. tot ceea ce un om cinstit n-ar trebui să aibă, şi, din ceea ce ar trebui să aibă un om cinstit, n-are! nimic... .

ÎNTÎIUL NOBIL

(încet) I

încep să-l îndrăgesc pentru ce spune !

BERTRAM

. *(încet)* j .

Pentru că ţi-a încondeiat în felul ăsta cinstea.'?Lovi-Jk,ar ciuma ! E din ce în .ce. mai porc !

? *>inmVL><l* .ÎN.ŢÎHJL:ŞpLDAT;.- „.. >;-"■ i -:. ... ,-o

Şi ce spui despre iscusinţa sa în ale războiului ? PAROLLES I .

Zău, seniore, a umblat cu toba în faţa tragedienilor en-gleji. Nu vreau să spun minciuni pe seama liii, şi altceva nu ştiu nimic mai mult, despre calităţile sale de soldat, în afară de faptul că aici în Italia a avut onojarea să slu-j

---

i

i

[1] Conform legendei mitologice,, centaur ucis de iţercule, căruia încercase să-i răpească' soţi a'j pe frumoasa Dejanira. • j

jească drept ofiţer la Mile-End \ ca să înveţe cum se stă la partea sedentară. Mi-ar face plăcere să-i dau omului ăstuia toată cinstirea cuvenită, dar nu sînt sigur că o merită !

. ■..., ÎNTÎIUL NOBIL

. *(încet)*

Atît de ticălos ticăloşeşte ticăloşenia însăşi, încît îl ierţi doar fiindcă rar găseşti unul ca dînsul.

BERTRAM ,

(încet) Găsi-l-ar ciuma de scroafă ce e!

ÎNTÎIUL SOLDAT

De vreme ce însuşirile lui de oştean SÎJIC la atît de jos preţ, nu mai e nevoie să te întreb dacă aurul l-ar putea corupe să se răzvrătească împotriva ducelui !

PAROLLES

Seniore, ăsta pe-o **para** ar vinde şi preţul mîntuirii, şi moştenirea ei, şi-ar anula dreptul la succesiune al tuturor celorlalţi, precum şi transmisibilitatea eternă a acestei moş ternii, în vecii vecilor. .; . . .

ÎNTÎIUL SOLDAT

Ce e cu fratele **lui,** celălalt căpitan Dumaine ?

AL DOILEA NOBIL

(încet) De ce-l întreabă de mine ?

Ce-i cu el ?

ÎNTÎIUL SOLDAT

[1] Mile-End (citeşte-Mailănd). Cîmp de instrucţie clin vecinătatea Lflndrei. De fapt, confuzie fonetică : Mailand (Milano).

PAROLLES

Chiar ca o cioară din acelaşi cuib ; nu la fel de mare ca întîiul, în bine, dar binişor mai măricel în rău ; îl întrece pe frate-său în laşitate, cu toate că frate-său e unul dintre cei mai renumiţi mişei de pe lumea asta. Cînd e vorba de retragere din faţa inamicului, pe orice infanterist îl întrece la fugă ; ei, dar cînd e vorba de atac, îl apucă durerile de burtă.

ÎNTÎIUL SOLDAT

Dacă-ţi lăsăm viaţa, te-nvoieşti să ni-i vinzi pe florentini ?

PAROLLES

Se~nţelege ! Şi pe comandantul cavaleriei florentine, contele Roussillon !

ÎNTÎIUL SOLDAT

Trebuie să mă sfătuiesc cu generalul să văd ce dorinţe are.

PAROLLES *(aparte)*
Mi-a ieşit pe nas umblatul după tobe ! Dar-ar buba : neagră-n toate tobele !... Că, numai ca să fac pe viteazul şi să-nlătur bănuielile băieţandrului ăluia de conte rău de muscă, am intrat cu capu-nainte în dandanaua asta îjj Cine dracu-ar fi putut să se aştepte la o incursiune inamică în clipa cînd am fost eu luat prin surprindere ?
ÎNTÎIUL SOLDAT
Nu-i alt leac, domnule : n-ai încotro şi trebuie să mori. Generalul spune că dumneata, care ai trădat, în chip atît de dezgustător, toate secretele armatei din care faci parte, şi ai dat asemenea pestilenţiale referinţe despre nişte oa-

meni foarte sus-puşi, nu poţi sluji la nimica de seamă pe lume ; de aceea, trebuie să mori. Haide, călăule ! Descă-■păţînează-l ?
PAROLLES
O. doamne, domnul meu, lasă-mă cu viaţă, sau lasă-mă să-mi văd în faţă moartea !
ÎNTÎIUL SOLDAT "*""*'■-•
Asta ai să şi faci, şi-ai să-ţi iei adio de la toţi prietenii ! *(îl dezleagă la ochi.)* Aşa, uită-te-n jurul tău. Cunoşti pe cineva ?
BERTRAM Bună dimineaţa, nobile căpitan !
AL DOILEA NOBIL Domnul cu tine, căpitan Parolles ! ; ÎNTÎIUL NOBIL
[1] Te aibă domnu-n pază, nobil căpitan { i AL DOILEA NOBIL
Ce urări să-i duc din partea ■■dumitale, căpitane,'seniorului Lafeu ? Căci plec în Franţa !
ÎNTÎIUL NOBIL
Iubite căpitan, nu vrei să-mi dai şi mie o copie a sonetului pe care l-ai scris Dianei, punînd o vorbă bună pentru contele Roussillon ? Dacă n-aş fi un laş, cum sînt, te-aş face să mi-o dai cu de-a sila ! Dar, aşa, rămas-bun ! *(Ies Bertram şi nobilii.)* ÎNTÎIUL SOLDAT
Eşti nimicit, căpitane Parolles ! Doar nodul de la eşarfă dac-a mai rămas din tine !...
PAROLLES Cine nu poate fi nimicit prin complot ?

ÎNTÎIUL SOLDAT
Dac-ai putea găsi o ţară în care să nu fie decît femei care-ar fi suferit la fel de mare ocară cîtă te-a dat pe tine de ruşine, ai putea pune temeliile unei naţii cu totul lipsite de obraz. .Rămîi cu bine, domnule!... Plec şi eu în Franţa ! Te-om pomeni acolo toţi ! Rămîi cu bine !
(Iese cu ceilalţi soldaţi.)
Sînt, **totuşi,. mtilţumit.** De-a? fi trufaş, M-aş ruşina ! N-am să mai fiu în oaste. Ei şi? Dar voi mînea, voi bea, dormi-voi La fel de dulce ca un căpitan ! Ce sînt, mă face să trăiesc. Să-şi teamă, Gel ce se ştie fanfaron, onoarea. Dai de măgar în fanfaroni. **Se-ntîmplă** ! Să prinzi rugină, spado ! Te răceşte, Aprindere de-obraji ! Şi să trăieşti, Parolles, chiar şi-n ruşine, la căldură ! Eşti mai ferit. De-ţi zvîrl o-njurătură, De-njurături te-ngraşi. E loc destul, Şi-s mijloace dea trăi sătul [1] Pentru orieine-n lume. Am plecat Să-mi .caut soţii. . . ,
■;.
. &i '■ Iese.
SCENA 4
Florenţa. O *cameră în cctsa Văduvei. Intră Helena, Vă-' dura şi Diana.*
; **HELENA** -
Ca să-nţelegi că nu te-am înşelat. **Iţi** dau chezaş pe unul din mai-marii : Creştinătăţii, la al cărui tron,
îngenunchind. îmi voi găsi dreptatea.-

Odinioară i-am făcut un bine, Dorit ca viaţa însăşi. Şi ar răzbi **în inima Tartarului, de cremeni,** Ca să-mi răspundă cu re-cunoştinţa-i... Am veşti că-i la Marsilia, spre care, Avînd escortă, am putea porni." ■.■■.-. Pe mine mă cred moartă. Cum **oştirea** Se-mprăştie, grăbit pleca-va. soţu-mi Spre casă, unde, .-dac-o vrea şi cerul, Cu ajutorul bunului meu rege Vom fi ajuns, cît

n-am fi încă bine Primite, cu alai.
VĂDUVA
Înaltă doamnă,
Nicicînd n-avut-ai slugă mai grăbită Să dea de capăt trebii ce-i încrezi.
HELENA
Nici dumneata n-avut-ai vrun prieten Mai dornic a te răsplăti. Mă crede, M-aduse cerul, zestre să-ţi fac **fetei,** Cum ei ursit i-a fost .de..-.cer .prilejul 'A ^ii-ajuta ˈsă-mi.dobÎHdesc.Mimatul. Dar ce ciudaţi, sînt;oanien-|j •(•ie-jKŞt S-alinte-atît de gingaş ce u»ăsc, Cînd gîndul păcălit mînjeşte bezna, Şi pofta cărnîi-şi află-ndestularea Cu cea urîtă, luată ,drept cea dragă !.. Dar despre asta, alte daţi ! Tu, Diana', Sub îndrumarea mea, ai de-ndurat Din nou ceva, ca .să **m-ajuţi !**
DIANA
Să fie
Şi moarte-n ce-mi vei cere, de-i eu cinste, Primesc s-o sufăr dacă vrei.
«w 233
HELENA
Te rog?
Din vorbă-n vorbă vine timpul verii, Cînd dă răsura frunze, ca şi spini. Te cit de-amari la-nghimp, pe-atît de dulce.' Caleaşca-i gata. Timpul ne dă pinteni, *Şi totu-i bine, bine cînd sjîrşeşte !* Ca-ntotdeauna, urma hotărăşte ! *(Ies.)*
"SCENA 5
Rou&sillon, O *încăpere în cam* ***Contesei.*** *Intră Contesa, hafeu şi Măscăriciul.*
LAFEU
Nu, nu şi nu ! Feciorul dumneavoastră a fost rău îndrumat de-un terchea-berchea împanglicat, al cărui blestemat şofran [1] ar fi boit în culoarea lui galbenă pe toţi tinerii necopţi şi cu caş la gură ai unei naţiuni. Nora domniei-voastre ar fi acum în viaţă şi fiul v-ar fi aici, acasă, şi regele i-ar fi de mai mare ajutor decât bărzău-nele ăsta cu coadă roşie de care vorbeam.
CONTESA . !
Mai bine nu l-ar fi cunoscut niciodată ! Aşa, i-a fost dat să moară celei mai virtaoaâe domniţe din cîte, spre slava naturii, au fost create ; dacă ar fi fost carne din carnea mea, şi viaţa ei m-ar fi costat cel mai cumplit geamăt de mamă, n-aş fi iubit-o cu mai înrădăcinată dragoste decît am iubit-o !
[1] Aluzie la obiceiul, foarte la modă pe vremea lui Shakespeare, de a purta gulere scrobite, vopsite cu şofran. Parolles'-era un adept al acestei mode.

LAFEU
Da, era o femeie aleasă, era o femeie aleasă ; putem recolta mii de lăptuci piuă să mai dăm o dată de-aşa iarbă de leac !
MĂSCĂRICIUL
Da, aşa e ; întocmai. Era ca un rozmarin de salată, sau mai degrabă ca un măgheran, iarbă cerească !
i LAFEU
Astea nu sînt ierburi de salată, pentru-mbucat cu gura, derbedeule, sînt ierburi aromatice, de mirosit.
MĂSCĂRICIUL
Dar ce, mă credeţi pe mine cme-ştie-ce coşcogeamitea Nabucodonosor, să mă pricep la toate ierburile ?
LAFEU
Ce hume din două îţi place mai bine să porţi ? Pe cel de nebun, sau pe cel de haimana ?
{
; MĂSCĂRICIUL ■: ţ
Nebun — în slujba unei femei, şi haimana •£- în slujba j unui bărbat.
LAFEU ■ -
Şi ce deosebire vezi ?

MĂSCĂRICIUL
Pe bărbat l-aş înşela cu nevasfă-sa. şi în felul aste l-aş vi.
servi.
LAFEU
Aşa ai fi într-adevăr un &
jzevetighi slujindu-l.
MĂSCĂRICIUL •
Şi nevestei lui i-aş eSa giuvaerul meu, ca s-o slujesc,
LAFEU
Eu aş pune capul că eşti de amîndouă : şi haimana, şi nelîun.
MĂSCĂRICIUL Pentru a vă sluji...
• LAFEU
Ba, te rog ! Mă lipsesc !
MASCAEICIUL
Cum asta, **seniore ?** Dacă nu vă pot sluji pe dumneavoastră, înseamnă că pot sluji un prinţ la fel de mărit ca şi dumneavoastră.
LAFEU
Adică pe cine ? Vorbeşti de-un francez ?
MĂSCĂRICIUL
Pe legea mea, da, seniore, însă are nume **englezesc** ; dar la faţă e mai aprins în Franţa decît pe insulă.
Ce prinţ **e** ăsta ?
LAFEU
MĂSCĂRICIUL
Prinţul negru, **seniore,** *alias* prinţul întunericului, *alias* diavolul.
LAFEU
Ţine ! Uite punga mea : ţi-o dau, şi nu ca să **te** momesc să-ţi laşi stapînul de care vorbeai !. N-ai decît să-l slujeşti şi mai departe.
2S8
MĂSCĂRICIUL
• Sînfc de felul meu pădurean de la munte, seniore, şi ca oricărui om crescut pe-acplo, mi-a plăcut întotdeauna vîlvătaia unui fo-c mare ; iar stapînul de care vorbesc ***în~* treţine** veşnic un foc foarte viu. Cu siguranţă e stapînul lumii ; dar nobleţea lui să fie la el acolo, între zidurile' curţii lui. Eu mă-ndrept către căsuţa cu poartă strimtă, pe care-o socotesc prea mică spre a putea să pătrundă prin ea bogăţia ; cîte unii, din cei care se smeresc, vor putea intra ; dar cei mai mulţi vor fi prea căldicei la suflet şi prea slabi, aşa că vor apuca-o pe calea presărată cu flori care duce la poarta cea largă şi la vîlvătaia focului gheenei.
LAFEU ■"
Mai du-te-ncolo ! începi» să mă plictiseşti. Şi-ţi spun asta din vreme, fiindcă n-am chef să ne certăm. Vezi-ţi de treabă : de caii mei mă doare ; ei să fie bme-ngrijiţi, că de-ai tăi nu mă **sinchisesc.**
■ -■■•■■• :'<"-'t -v:.'.,.: ■MĂSCĂRICIUL 4'0 .~WO?i li^iOi >'-»'
Dacă m~aş îngriji eu de ei, prin şiretlicurile mele, le-aş pune-n spinare şiretlicuri de iepe, ceea ce e dreptul lor, după legea naturii. ■" , ■■■■
(Iese.)
■■ .. LAFEU' }, .,.-,
E un derbedeu isteţ ; şi-un nenorocit. ' :- * ■
:. CONTESA
Aşa-i el ! Răposatul meu domn făcea mult **.haz** -de
dînsul ; de **dragul lui** mai stă acum în casa mea şi soeo-.
513*)
asta un brevet de licenţă ca să fie licenţios. Nu-şi mai găseşte loc o clipă şi face -tot ce-i trăzneşte prin cap.
LAFEU
îmi place mult, şi pe ,drept cuvînt. Tocmai voiam să vă spun că, auzind de moartea bunei

noastre domniţe, cum domnul meu, fiul dumneavoastră, e pe. cale de a se întoarce acasă, l-am hotărît pe regele, stăpînul **nostru,** să pună o vorbă bună pentru fiica mea : ceea ce, pe cînd erau ei amîndoi copii, majestatea-sa a propus fără îndemnul nimănui, doar prin graţioasa lui idee, măria-sa mi-a făgăduit să o facă, şi, pentru a-i curma nemulţumirea faţă de fiul domniei-tale, prilej mai nimerit nu se află. Ce crede senioria-ta de-aceste planuri ?

CONTESA .,

Le văd cu ochi buni, seniore, şi-aş dori să fie duse la capăt în chipul cel mai fericit.

:

LAFEU

Măria-sa se-ndreaptă-nspre noi, venind de la Marsilia, la fel de zdravăn la trup ca şi cum ar avea treizeci ■ *de* ani ; va fi aici mîine, şi nu cred că mă-nşel în nădejdile mele, căci prea arareori i se-ntîmplă să nu facă întocmai ceea ce a spus că va face.

CONTESA

Mă bucură că pot avea nădejdea să-l văd, înainte de-a închide ochii. Am primit scrisori care-mi vestesc că şi feciorul meu va fi aici la noapte. Am să te rog fierbinte să rămîi şi senioria-ta cu mine, pînă ce-or fi să se-ntîl-nească ei. .

LAFEU

Mă-ntrebam, chiar, doamnă, în ce chip ar trebui să port ca să mi-o îngăduiţi, fără să vă supăr,

) CONTESA

Pledînd doar pentru cinstitul privilegiu al domniei-; tale.

LAFEU

în scopul ăsta, doamnă, am întocmit o chartă îndrăz-iieaţă. Dar, mulţumesc lui Dumnezeu, e încă în vigoare. *(Intră Măscăriciul)*

MĂSCĂRICIUL

O, doamnă, se-ntoarce, e cît colea stăpînul. feciorul dumneavoastră, cu-un petic de catifea pe obraz : de-o fi sau nu o cicatrice ascunsă sub cel petic, asta numai catifeaua o ştie ; dar e un petic bunicel de catifea. Obrazul stîng e năpădit de păr, de părul catifelei. Dar cel drept e ras ca-n palmă.

LAFEU

,,-,. O cicatrice dobîndită în chip nobil, ori o halafră * nobilă e-o haină de onoare ; pesemne că de-aşa ceva e vorba.

MĂSCĂRICIUL

Dar îţi face obrazul fleică în sînge !

LAFEU

îngăduiţi, vă rog, să mergem, să-l revedem pe fiul senioriei-voastre ; mi-e tare dor să schimb cu tînărul şi nobilul ostaş o vorbă. ,:

[1] Crestătură provenită dintr-o tăietură de sabie ; **(franţuzise»).'**

MĂSCĂRICIUL'

Zău, o duzină sînt, o duzină de ostaşi cu pălării care mai de care mai fistichii şi mai arătoase la penaj, şi **tot** aşa se-nclină şi dau din cap la fiecare pas, eîrid întîlnese un om,

(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1 *Marsilia. O stradă. Intră Helena,. Văduva şi Dianci. cu doi însoţitori.*

HELENA

Gonind în poştalion, atîta cale,
Oţi fi zdrobite ! N-aveam încotro.
Dar de-aţi făcut din noapte zi, de dragu-mî,
Trudindu-vă gingaşul trup, puteţi
Fi sigure că-mi creşte hotărîrea
Şi dorul de-a vă răsplăti ;
(Intră un nobil.)

La vreme !
JJn om ca ăsta-mi poate fi, de vrea Să-şi cheltuiască din putere, treaptă . Pin' la'urechea regelui. Mesire, Vă aibă domnu-n pază ! ^
NOBILUL
Şi pe tine !
HELENA V-am mai zărit, la curtea Fi-anţei, parcă.
243
NQBILUfi Am fost pe-acolo uneori.
HELENA
Sper, domnul meu, că n-aţi pierdut din faima"
Ce v-adusese meritul. De-aceea,
împinsă-acum de pintenul nevoii
Ce poate să se schimbe mîine-n slavă,
Fac uz de trecerea ce-aveţi, şi sper
Să am de ce fi recunoscătoare...
Şi ce doreşti ?
NOBILUL
HELENA
S-aveţi bunăvoinţa A da măriei-sale jalba asta. Şi, prin mrîurirea dumneavoastră, S-ajung în faţa regelui.
NOBILUL" Dar nu e-aici măria-sa ! ■■• » .
. HELENA : :
Cum ? Nu e ?
NOBILUL
Nu ! A plecat grăbit azi-noapte-aşa cum Nu-i şade-n obicei.
VĂDUVA
în vâri trudirăm !
HELENA
Nu ! *Totu-i bine cînd sfîrşeşte bine..:* Oricît se-mpotrivesc, o vreme, -tonte,
244
Şi-oricît de slabe-am fi ! Vă rog frumos-7 S-a dus, dar unde ?
NOBILUL
Pe cîte-am înţeles, către Roussillon : Acolo plec şi eu,
HELENA
Vă rog din suflet, Cum tot îl veţi vedea întâi pe rege, Daţi jalba asta-n mîna-i de har plină, Şi cred, că n-aveţi să-i stîrjiiţi mînia, Ci veţi afla la el răsplată trudei. Sosesc şi eu, cît voi putea mai iute, Cu vrun mijloc»
■ . NOBILUL
O fac, să vă slujesc,
HELENA
Şi veţi vedea că nu-mi slujiţi, degeaba,. Orice-ar mai fi. Ne-ntoarcem la caleaşca î
(Nobilul iese.)
Aşa, aşa ! Te du, şi pregăteşte-] ! *(Ies.)*
SCENA 2 *Roussillon* în faţa casei Contesei. Inim Măscăriciul şt-*
a Parolles.
PAROLLES
Dragă domnule Lavache, da, te rog. seniorului Lafeu această scrisoare. Mă cunoşteai mai bine, domnule, pe vremuri, ctnd obişnuiam să am raporturi mai intime cu nişte
245
haine ceva mai proaspete. Dar acum sînt, dragă domnule, feştelit pînă-n gît tot umblînd prin ştioalnele soartei, şi miros cam greu, din pricină c-am feştelit-o, displăcîndu-i seniorului Noroc.
: ' MĂSCĂRICIUL
Ce să zic, aşa e : vitregia soartei e spurcată cum nu se mai poate, dacă miroase aşa tare, cum bine spui. De-aei-n-colo nu mai mănînc peşte prins de mîna Norocului. Te

rog, fii bun şi dă-mi voie să iau puţin aer proaspăt.
PAROLLES
Ei, nu trebuie să-ţi astupi nasul,' domnule. Ârn făcut aşa, o... figură de stil !
MĂSCĂRICIUL . '. ,
Păi, dacă figura dumitale de stil pute. am să-mi astup nările ; şi-am să fac aşa faţă de figura de stil a oricui. Fii bun şi dă-te-niţel mai încolo ! -■ ■ !
PAROLLES ' ■■
Te rog, domnule, binevoieşte şi dă hîrtia asta la des-tafta$ie& j
MĂSCĂRICIUL" "' """" ''''''' ""*■ '■'■"":
Puah ! Rogu-te stai 'mai depărtişor ! O hîrtie de îa scaunul Norocului, s-o scoţi din scîrnă şi s-o dai uaiui' nobil ! Uite-] că vine în carne şi oase !
(Intră Lafeu.)
. Este-aici un sfîrîit de-al Norocului; seniore, sau de-al pisicii Norocului, dar nu o pisică înmiresmată cu mosc : una care a căzut în eleşteul spurcat al dizgraţiei, şi, după Cum zice, a intrat pînă-n gît în mocirlă. Vă rog, seniore, faceţi cu el ce poftiţi. Căci arată la chip ca un biet'decăzut, ai'ui'it şi plin de ingeniozitate vagabondo-derbedeu. îi compătimesc nenorocirea, în comparaţie cu bunăstarea mea, şi îl las în seama senioriei-voastre.
(Iese.)
PAROLLES
Seniore, sînt un om pe care ghiara Soartei l-a brăzdat adînc !
LAFEU '
Şi ce vrei să-ţi fac eu ? Acum e prea tîrziu ca să te mai fereşti de zgîrietura ei. De ce te-ai jucat de-a mehenghiul cu Soarta, aşa încît s-o faci să te zgîrie, ea, care de felul ei e-o doamnă bună şi nu se-nvoieşte să oploşească der-t bedei sub poale ? Na, ţine-un gologan, pentru tine e ! Lasă-n seama dreptăţii să te-mpace la loc cu Soarta ; eu am altceva de făcut.
PAROLLES
Implor pe înălţimea-voastră să-şi plece urechea la o singură vorbă ieşită din gura mea !
LAFEU
Mai vrei încă un gologan ! Ei bine, fie. Ai să-l capeţi. Ku-l i cheltui vorba degeaba.
, PAROLLBS
Bunul meu stăpîn : mă cheamă Pârolles,
LAFEU
Dacă te cheamă-a,şa, ceri mai mult dccît o vorbă *. Ei, păcatele mele, dă mîna ! Ce-ţi mai face toba ?
[1] Lafeu face un joc de cuvinte între cuvîntul francez ***parole*** **(cuyînt)-şi** numele interlocutorului său. Se pare să replica aceasta e un adaos ulterior.

■

PAROLLES
. O, nobile stăpîne, senioria-voastră a fost cel dintâi care m-aţi aflat!
LAFEU
Adevărat ! Eu să fi fost ? Şi tot eu am fost ceî dintîi care te-a pierdut -!
PAROLLES
Atunci, înălţimii-voastre îi revine să mă reabiliteze, deoarece prin domnut-voastră a început să-mi vină pierzania:
LAFEU
Piei din ochii mei. haimana ! Vrei să-mi pui în spinare în acelaşi timp treaba lui Dumnezeu şi treaba dracului ? Unul te urcă.-n slavă, celălalt te scufundă-n mocirlă. *(Se aud trompele.)* Vine regele*! îmi dau seama după sunetul trompetelor. Băiete, întreabă de mine mai târziu. Am vorbit de tine noaptea trecută. Cu toate că eşti un caraghii şi-un om de nimica, de-ale gurii tot avem să-ţi dăm ! VLr după mine!
PAROLLES

Lăudat fie domnul, în numele domniei-tale !
(Iese.)
SCENA 3 , ***Roussillon, o încăpere*** *în casa contesei. Trompete şi flamuri.*
Intră Regele, **Contesa,** *Lafeu, cei doi nobili francezi,* ***garda*** *regelui şi suita.*
REGELE
Cu ea. un giuvaer s-a dus. Şi stima Ne scade-n faţa lumii. Fiul tău,

Orbit ca de turbare, n~a fost vrednic S-o preţuiasea.
CONTESA
Toate-au fost demult, Şi, rogu-te, măria ta, să uiţi : A fost o răzvrătire-a tinereţii Cînd focul face sîngele să fiarbă. Raţiunea depăşind-o.
REGELE
Scumpă doamnă, Am şi iertat, şi uit, deşi ţinteam Spre el săgeata Răzbunării mele, Şi n-aşteptam decât să i-o slobod I
LAFEU
îmi cer iertare, dar v-aş spune-un lucru 1 Greşit-a-n faţa majestăţii-tale, A mamei şi a doamnei lui, flăcăul. Dar răul cel mai mare, sie însuşi Şi l-a făcut, pierzînd o soaţă mîndră Ce fermeca privirile şi-auzul, Şi căreia trufaşe inimi, volnic I s-ar supune.
REGELE
C-o slăvim astfeî,
Ni-i amintirea ei mai scumpă. Haide, Chemaţi-l. Sîntem împăcaţi. Primindu-l, îi voi ucide dorul de-a mai face Ce-a săvîrşit. Iertare să nu-mi ceară. Jignirea gravă-a fost a celei moarte, Şi-adine, îmbălsămataei relicvă Vom îngropa-o ! Spuneţi-i să vină

Ca un străin, şi nu ca pocăiţii. ! ; Voinţa noastră asta-i. Daţi-i vestul!
ÎNTÎIUL NOBIL [
Aşa-i vom spune, suzerane *. ; *(lese.)*
REGELE De fiica ta ce zice ? I-ai vorbit ?
LAFEU Aşteaptă hotărîrea ta, mărite !
REGELE
Atunci, e nuntă ! Mi-au venit scriSoIri Ce-l urcă-n slăvi ! j |
(Intră Bertram cu întîiul nobil.) \
LAFEU ! I
Lui pare că-i prieşte !
REGELE ||
Mi-e firea ■■■schimbătoare.... ||
în mine vezi şi grindeni, şi seninuri De-a valma. Norii loc pot face însă | Unor luciri de soare. Deci, te-apropie : E iar senin !
BERTRAM
Greşelile-mi le iartă, Drag suveran ; căinţa mea...
■> în ierarhia feudală, senior posesor de fiefuri. Piiimul suzeran al ţării era -suveranul.
/

REGELE -. :
Destul !■
Nici un cuvînţ mai mult de tot ce-a fost ! Ia clipa doar prin faţa ce-ţi arată ; Căci sînt bătrîn, şi tot ce-am hotărît Furişul pas al Timpului încalcă Pîn' n-apuc a-mplini. Ţi-aduci aminte De fiica ăstui nobil ?
BERTRAM
Cum să nu,
Măria-ta ! Dintru-nceput, cît încă N-ar fi-ndrăznit din limba mea să facă Un crainic, inima-mi şi-o alesese : Şi ţinta asta da privirii mele Dispreţul pentru orice altă faţă, '■ Strîmbînd obraze netede şi albe, Făcindu-mă să cred că, de-i frumoasă Culcarea lor, e-un furt faţă de_mîndra-mi ; Lărgind, strîmtînd proporţii, trăsături, Cît să le fac hidoase. Şi de asta, Şi Ea, slăvită unei lumi întregi Pe care însumi-' o iubii pierzâriS-Oji":; î Mi-a'fost ca, uM-jguaoi intrat *iMi'mstnJ;* Ce-mi stînjenea'vederea... :
;a *a-'MJ :*

REGELE
Bună scuză !
Şi c-ai iubit-o parcă-ţi mai şi scade Ceva din socoteală, de ţi-aş cere-o ! Dar. dragostea ce vine prea tîrziu, Ca o iertare plină de căinţă, Jigneşte-amar pe cel ce ţi-o trimite, Şi spune parcă : .,Ce-a fost bun. s-adus î"i
Greşim cînfcl socotim atîtea bunuri
Ce-avem, lipsite de-orice preţ, şi-abia
Cînd zac în groapă ştim ce ni se ia.
Ades, prietenia dă S-G fringă
O toană ; ca, văzînd ce-a fost, să plîngă,
Trezindu-se, iubirea, Jalea-ţi schimbe-n
Ruşine ura, pusă să "se plimbe !
Fii clopot blîndei Helen, şi-apoi uit-o ! -
Spre Maudlin [f] îţi îndreaptă-acum iubirea.
Consimţămîntu-l ai. Şi eu rămîn
Pe văduv înc-o dată să-l cunun.
CONTESA
. Dă, doamne,-ntr-un ceas bun !
De nu, mai bine Cît nu s-au luat, să piară viaţa-n mine.
LAFEU
Vin, fiule, tu, care-ai să-ţi reverşi In faima casei mele faima [Dă-ne Un semn din parte-ţi, să lucească-n gîndul Madlenei mele, şi să ţi-o aducă Mai repede !
(Bertram îi dă lui Lafeu un inel.) Pe barba mea bătrînă, Pe. fiecare fir din ea : Pe mină, Helena, dulcea noastră doamnă moartă, Tot un inel aşa văzui că poartă Cînd rămas bun ne-am luat, la curte.
BERTRAM
Nu-i
Inelul ei !
[1] Madlena,
REGELE
Ia daţi-mi-l să-l văd, Căci deseori, vorbindu-i, i-l priveam In deget. Dar acest inel l-am dat Chiar eu Helenei, şi i-am spus c-atuncea Cînd soarta ei de ajutorul meu Nevoie-ar duce, să-mi trimită semnul Acesta, ca s-o scap ! Să-i smulgi putut-ai Chiar lucrul ee-ar fi mîntuit-o ?
BERTRAM
Doamne,'
Oricît v-ar fi pe plac s~o credeţi, mîna-i Nicicînd acest inel nu l-a purtat.
CONTESA
Pe viaţa mea, băiete ! Am văzut-o Purtîndu-l, şi-l păzea cum îşi păzeşte Un om vieaţa !
LAEEU
L-a purtat, sînt sigur !
BERTRAM j
Mesire, vă-nşelaţi ! Nu l-ti văzut Măcar în ochi. Mi-a fost zvîrlit inelul Pe-o ferestruică, noaptea, la Florenţa, Înfăşurat într-un bilet în care Un nume se citea. Credea femeia Că m-ar lega astfel. Dar cînd i-ara spus Că-s însurat şi n-am să-i pot răspunde Cum i-ar fi voia, s-a-mpăcat cu soarta. Inelul n-a vrut să-şi mai ia.

REGELE i ! ">;:;
■■/■■■■'., Nici Plutus[1],
Ce ştie cum se-mbină-alchimic leacuri, Nu se pricepe-n tainele naturii Cum ştiu eu ăst inel. A fost şi-al meu
— Oricine ţi l-a dat — şi alHalenei, Deci, dacă ştii că eşti ce eşti, hai, spune, Ce silnicii făcuşi să i-l poţi smulge,
Căci ea şi-a luat toţi îngerii drept martori Că nu-l va s-coate-n viaţa ei din deget Decît de ţi-l

va da în patuî nunţii
— Şi-n el nicicînd n-ajunserăţi — sau dacă, Fiind la grea ananghe, mi-l trimite !
BERTRAM '.'...■•
Nu l-a văzut o dată barem ! ■
REGELE
Minţi !
Juri strîmb, sau eu nu ţin de fel la cinstea-mi ! Prin asta mă constrîngi la bănuiala : ; , i La care-ar fi mai bine să nu intru ! , >Ţ De se vădeşte... — nu se va vădi, Dâr, ştiu eu ? — de se dă pe faţă ura De moarte ce-i purtai, şi ea e moartă, Cum văzul ăstui giuvaer mi-arată Mai clar decît de i-aş fi-nchis eu ochii, , De se vădeşte,-atunci... ■
De-aici luaţi-l i *(Soldaţii îl înşfacă* pe *Berlram.)* Dovezile, oricum se-ntoarce treaba, Nu-mi vor găsi, mîini, temerea deşartă.
în mitologia greco-romană, zeul bogăţiei.

Căci. în deşert m-a-nfricoşat un fleac ! De-aci-l luaţi ! Vedem noi mai tîrziu !
BERTRAM
De-ţî dovedi c-a fost al ei inelul, Puteţi să dovediţi c-am fost în patul Helenei la Florenţa, uiide n-a fost In viaţa ei !... .
(Iese între santinele.)
REGELE Mă-rieearcă gînduri negre !
NOBILUL DIN MARSILIA Mărite domn, de-o fi să mă certaţi Ori nu, e-aicea jalba unei doamne, O florentină care,-ntîrziind >
Cu patru poşte, mi-a predat-o mie, Şi eu am luat-o, cucerit de firea Frumoasei, care-acum e-aici, şi-aşteaptă. Citii pe faţa ei că-i însemnată Pricina ce-o aduce. Ea mi-a spus în dulcele ei grai că vă priveşte. Pe majestaţea-voastră şi" pe'dînsa. "'.' """,,,'
/_:•;?; :,:;; MEŞELE..--: — : f/Ş *infi}* ,"^<i *(citeşte)* ; i, ;..■.-■•■■; . •;■;■■'.•:':" ■■V> (
„Prin multele lui făgăduieli că mă va lua în căsătorie **cînd** i-o muri soţia— roşesc mărturisind aceasta— mi-a înfrînt voinţa. Acum e văduv contele Roussillon, legat piin jurămintele în schimbul cărora i-am dat onoarea mea. Fără sâ-şi ia rămasul bun, fugi de la Florenţa, şi eu îl urmăresc în ţara lui, ca să-mi găsesc dreptatea ; dă-mi-o, rege ! Căci tu îi eşti sălaş! De nu, va înflori seducătorul, şi o sărmană fată va pieri. Diana Capulet."

LAFEU
Mai bine-mi cumpăr de labilei un ginere^ şi, chiar de-o fi să plătesc vamă pentru dînsul, de ăsta nu mai vreau s-aud î
REGELE
învederînd tot ce descoperirăm, La tine cerul s-a gîndit, Lafeu ! Aduceţi-mi jălbarii ! Voi, pe conte !
(Ies un nobil ţi cîţiva oameni din suită.) Mi-e teamă, doamnă, că i-au fost Helenei [1] Sfîrşite zilele prin rapt.
CONTESA
.Dreptatea
Pe cap făptuitorilor să cadă] *(Intră Bertram, păzit.)*
REGELE
Mă miră că soţiile ţi-s monştri
Şi fugi de ele cum le juri credinţă !
Cu toate astea, iar vrei- să te-nsori.
(Intră un nobil cu Văduva şi Diana.) Ce-i cu femeia asta ?
DIANA
Sînt,, stăpîne, S O biată florentină ce seoboară Din vechii Capuleţi. Cunoaşteţi jalba, Pe cît pricep, deci ştiţi în ce hal sînt,
VĂDUVA
Sînt mama ei. de-ai cărei ani şi cinste îşi bate joc cel împotriva cărui

Ne-am pîîns, şi voi pieri de nu ne i'aeeţi Dreptate.
REGELE-*(lui Bertram)*
Vino-neoaee. Le cunoşti ? v
BERTRAM
Stăpîne, nici nu pot şi nici nu vreau Să neg că le cunosc. Mai vor ceva ?
DIANA
De ce-ţi priveşti aşa ciudat soţia ?
BERTRAM
Nu imi-e.-soţie, sire !
DIANA
De te-nsorî
Cîndva, dai tnîna eare-i mîna mea ; Dai jurămîntul ce mi l-ai dat mie ; Mă dai pe mine, care-s doar a mea. Căci legămîntul astfel ne-a legat, Incit miresei tale mă faci mire. Ori pe-amîndoi ne ia,
ori pe nici unul.
LAFEU *(către Bertram).*
Bunul nume al domniei-tale nu i-ar veni Ia iiidemfeă fiicei mele. Nu faci de ea.
.BERTRAM
E-o disperată şi-o nebună, doamne ! Am petrecut cîndva cu ea, mărite.
Hi ■■■ ■-.•/* unei nopţi de varii . 35¹?-
■^warc-mi cinstea mai de preţ deefb Să poţi gîndi măcar c-aş îngropa-© Aici.
REGELE *"
Ce pot gîndi nu ţi-e spre bine Cît nu-mi cîştigi prin fapte gîndul. Cinstea Să-ţi fie mai la cinste decît zace în gîndurile *mele.*
DIANA
Prea-mărite,
Să spună-aici, sub jurâraînt, de ere<ie Că fecioria nu mi-a luat-o el.
REGELE Ce-i poţi răspunde ?
BERTfiAM -
E-o neruşinată ! Tot lagărul cu ea s-a desfătat !
DIANA
Stăpîne, e-o jignire ce n-o merit." De-ar fi aşa, mă cumpăra mai ieftin. Nu-l credeţi. Ci priviţi acest inel Nepreţuit, fără pereche-n lume : L-a dat cu toate astea unei târfe, De-s eu aceea.
CONTESA
A roşit. Al lui e'! Inelul ăsta şase generaţii • L-au tot lăsat urmaşilor, să-l poarte Cu piatra lui de preţ. li e soţie 1 **Inelul** cît o mie de dovezi.
REGELE
Spuneai; îmi pare, că-ai văzut aici Pe cineva ce-ar fi să-ţi fie martor.
DIANA
Am spus, măria-ta, dar mi-e cam silă De-o scula-atît de rea. Parolles îl cheamă.
LAFEU Era pe-aicea omul ,— dacă-i om !
REGELE Găsiţi-I şi-aduceţi-mi-l.
(Iese unul din suită.)
BERTRAM
Pe dînsul ?
Doar e ştiut că-i doar un sclav nemernic, Spurcat de toată stricăciunea lumii, Că moare dacă spune-un adevăr. Pot eu fi alb sau negru, după spusa-i ? (De-o fi să spună-o vorbă !)
REGELE
Cum de-i la ea ?
Dar inelul ?
BERTRAM
Păi: fata mi-a plăcut, Şi-n felul uşuratic al juneţii I-am dat tîrcoale. M-a ţinut departe, Mi-a-nnebunit elanul cu răceala-i, Şi cum dorinţa creşte cînd o-mpiedici, Căzui în laţ. Adînca-i iscusinţă

35»
Şi nurii ei m-au prins. I-am dat inelul ţ" Şi-n schimb avui ce-ar fi avut oricine La preţul pieţei.
DIANA
îmi încerc răbdarea ! Ştiu c-ai respins o nobilă soţie. Mă poţi respinge şi pe mine. Cum Virtute n-ai, voi păgubi de-un soţ. **Ia-ţi** deci inelul ! Este-al casei tale ! Şl dă-mi-l îndărăt pe-al meu.
BERTRAM
Nu-l am.
REGELE
Ce fel era inelul tău ?
DIANA
Asemeni Cu ce] purtat de majestatea-voastră,
REGELE
1:1 recunoşti ? A fost al lui cîndva,
DIANA
Eu i l-am dat. fiind, cu el în pat.
REGELE
Povestea-i altfel. I l-ai aruncat De la fereastră.
DIANA
Eu n-am spus minciuni f
BERTRAM Mărturisesc, că-al ei a fost... inelul
REGELE
Te-ncurcî 'urît. Orice nimic te sperie, *(Intră Parolles cu un om din suită.)*
E ăsta omul ?
DIANA
Asta e, stăpîne !
REGELE
Să^mi spui, băiete, dar să-mi spui cinstit! Ţi-pcer ! Să nu te temi cumva că-ţi superi Stăpînul. Căci, de spui cinstit, am grijă Să nu păţeşti nimic. Ce ştii de dînsul Şi de femeia asta de aici ?
■ PAROLLES
Să nu fie' cu bănat majestăţii-voastre, stăpînul meu*a fost întotdeauna un om de onoare ; de-a făcut şi el o poznă; două, n-a făcut decît din cele boiereşti !
REGELE
Haide, haide, freci la fapt : a iubit-o sau nu pe această' femeie ?
/ : ■ PAKOLLES ' -Pe legea mea, da, a., iubit-o, sire ! Dar cum ?
:,;,. . ,-REGELE ' . ...
Cum, rogu-te ? ■■
PAROLLES
A iubit-o, sire, aşa cum iubesc nobilii o femeie, -
•26
REGELE
Şi cum e asta ?
PAROLLES A iubit-o, sire, şi n-a iubit-o.
REGELE
Aşa cum tu eşti şi nu eşti un derbedeu. Ce talger cu două feţe !
PAROLLES Sînt un biet ora, şi sînt la porunca mâjestăţii-voastre.
LAFEU E bun de tobă, sire, dar ca orator e prost.
DIANA
Ştii că-mi făgăduise să mă ia ?
PAROLLES •
Ştiu, zău aşa, mai multe decît spun.
REGELE - .
Dar nu vrei să spui tot ce ştii ?
PAROLLES .' ■
Cum de nu, majestate, nu vă fie cu supărare ! Eu le-am fost mijlocitor, cum am mai spus ; dar mai mult decît că o iubea... Căci, ce mai vorbă, era nebun după ea, şi tot de Satana, de Furiile

Infernului şi de Limburi vorbea, ori de mai ştiu eu ce î Şi-atîta-neredere avea în mine, totuşi, pe Vremea aceea, incit am avut ştire că s-au culcat împreună cum am avut ştire şi de alte trebuşoare, ca, de pildă, de făgăduiala că are s-o ia de nevastă, şi de alte lucruri, care
382
mi-ar atrage numai necazuri pe cap de-aş vorbi de ele, aşa că n-am să spun nimic din ce ştiu.
REGELE
Ai şi spus totul, afară doar de-ai mai putea să ştii şi că s-au luat cu cununie, dar prea eşti pişicher în felul cura mărturiseşti. De-aceea, dă-te la o parte. Inelul, spui, ăl tău era ?
DIANA
" Da, sire !
REGELE De unde cumpărat, sau dat de cine ?
DIANA
Nu mi-a fost dat şi nu l-am cumpărat;
REGELE ' Luat cu-mprumut era ?
DIANA
Nici cu-niprumut f
REGELE Atuncea l-ai găsit ?
DIANA
Nu i-am găSit!
REGELE
De nu era al tău pe nici o cale, -Cum de i-l daşi ?
DIANA
Nu i l-am dat nicicînd.
LÂFEU
Femeia asta e-o mănuşă largă, Mâria-ta ! O pui şi-o scoţi cum vrei !
REGELE ;
Inelul eu l-am dat soţiei sale Dintîi., A fost al meu,
DIANA
Păi, dinspre parte-mî, Aşa o fi î De unde vreţi să ştiu ?
REGELE
Luaţi-o de-aici ! începe şă<-mi displacă. Băgaţi-o la-nchisoare ! Şi pe el ! ■
De nu-mi arăţi de unde-aveai. inelul, : , In ceasul ăstei mori ! ; ;-,.'.
DIANA '"
Nu spun. în veac .!
REGELE • "; .-
Luaţi-o de~ei«;-i ?
DIANA îmi pun ehezaş, stăpîne.
REGELE
Acuma chiar te cred o sctaiavie, .-
DIANA
Pe Zeus !-Dac-am cunoscut bârbâ,-t
în viaţa mea, măria-ta eşti ăla !
REGELE
Atunci de ce-l învinuiai tot timpul %
DIANA
Fiîiideă-i vinovat şi totuşi nu o, El ar putea jura că nq-am culcat. Eu jur că sînt fecioară şi n-o ştie. Mărite rege, nu-s o scîxnăvi-c ! *(Arătînd spre Lafeu.)* Nevasta ghiujului sînt, de nu-s fată !
Auzul ni-l răneşte. Plecaţi cu ea odată !
DIANA
Chezaşul adu-mi, mamă ! *(lese Văduva,)*&clipă,
â I
Giuvaergiul ce-a purtat inelul Chezaşul meu. se pune. Iar pe domnul, Ce m-a nedreptăţit, cum bine ştie, Deşi nu mi-a, făcut vrun rău vrod&tă, îl slobozesc pe loc. Nici nu visează Că,

pîngărindu-mi patul de fooîoară Atunci, soţia şi-a lăsat-o grea. Şi moartă cum e, ştaite-n pîntec plod. Ghici ghicitoarea mea : Ce-i mort, dă rod I Şi-acum, privîţl-i til-cul !
{Intră Văduva ***cu Helena.)***
Nu-mî La vrun o.nig .înşelate *• *şi.* oehij, Să ered-că văd ■■■<■> >/ăd ?
Nu *'ay.de,* doamne!
Ce vezi e doar o umbră de soţie ; ' Vezi numele nevestei, nu po oa.
BERTRAM B-a, pe-amtndouă ! O, îţi cer iertare !
HE-LE.NA
Stăpîne bun, în patul ăstei fete
Atît de dulce te găseam. Inelul
Priveşte-ţi-l, şi uite-ţi şi scrisoarea
In care spui : „Cînd vei putea avea '
Din degetu-mi inelul, şi-un copil
Sădit în carnea ta de mine,-atuncea..." s
Etcaetera. Şi asta s-a-mplinit.
Mă vrei acuma, dublu cucerit ?
BERTRAM
De poate, doamne, dovedi ce-a spus» în veci de veci o voi iubi .nespus !
HELENA
De-nu spun urept cuvintele-mi senine. Divorţul ucigaş să ne dezbine ! O, mamă scumpă, te mai văd în viaţă ?
LAFEU
Mi-au mirosit a ceapă ochii : plîng ! *(Către Parolles.)*
Ei, Tobă-Mare, împrumută-mi o basma ! Aşa, îţi mulţumesc. Aşteaptă-mă acasă. O să mă veselesc cu tine ; şi scuteşte-mă odată de mofturile astea ale tale de curtean ! Sînt nesuferite !
REGELE
De-a fir-a-păr povestea depănîndu-mi, S-o lumina, prin adevăr, şi gîndu-rni.
(Către Diana.)
De eşti gingaşa floare neculeasă, Alege-ţi soţul : riga te-nzestrează. Căci doar prin ajutorul tău, păstrată Fu ea~nevastă ; tu, cinstită fata.
Dar despre toate cîte-s petrecute,
De-om şti mai mult, ne-or fi şi mai plăcute,
E bine. De se-ncheie nimerit
Amarul dulcele-i binevenit... ! *(Fanfare.)*

EPILOG
(rostit de rege)
Cortina cade, regele cerşeşte *. E totul bine, bine cînd sfîrşeşte. De ne-aclamaţi, noi vă vom răsplăti Plăcîndu-vă mai mult din zi în zi. La voi îngăduinţă vrem s-aflăm : Mani să ne-ntindeţi, inimi să vă dăm» *(Ies.)*

[1] Aluzie la o celebră baladă, *Regele şi cerşetorul.*

Î

CUPRINS